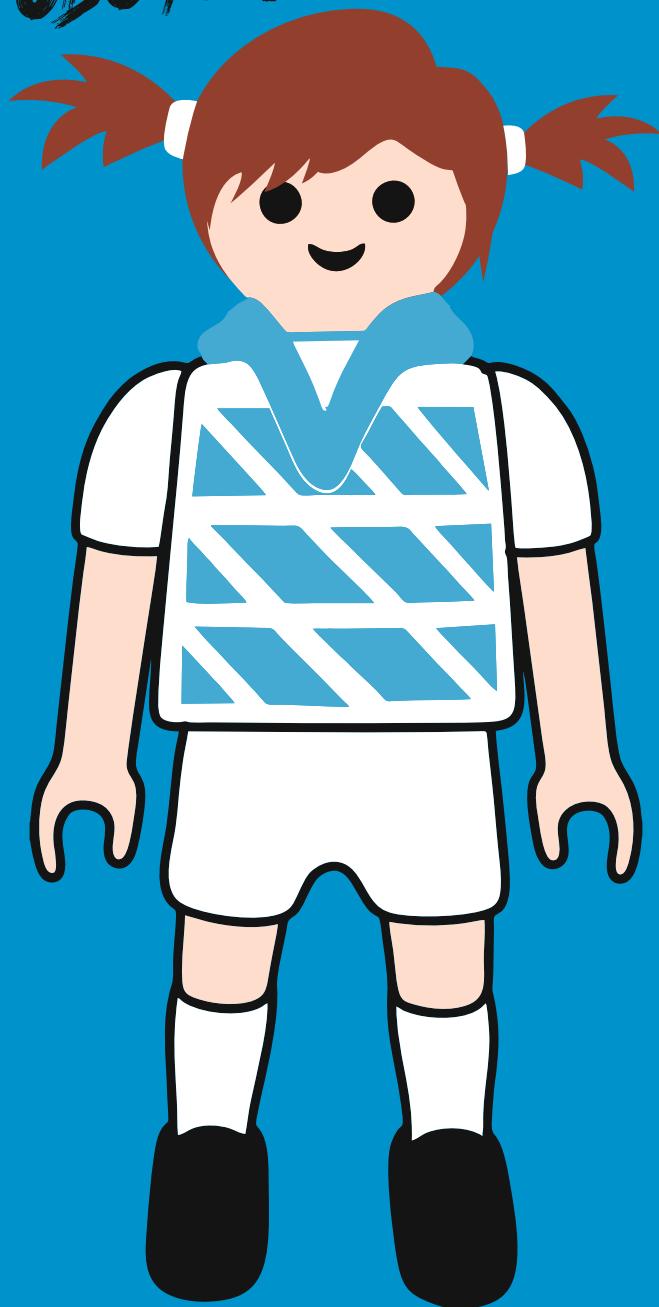

GALIZA UN POBO, UNHA SELECCIÓN

REPORTAXES

Exposición Galiza: un pobo, unha selección |
Galiza nos Xogos Olímpicos | Loita galega | Triatlón galego | Fútbol gaélico

ENTREVISTAS

Belén Toimil | Ezequiel Mosquera | Gustavo César Veloso

| Mercé Barrientos | Chano Rodríguez **OPINIÓN** Román Sánchez Besteiro |

Alexandre Sanmartín | Manuel Polo | Xurxo Souto | Marta Souto e Cristina Fernández

MESA REDONDA

Afonso Eiré | Silvia Carregal | Noela Rey Méndez | Héctor Pena

as nosas cores, o noso deporte

Carballo, co deporte galego

GALIZA
UN POBRE UNHA SELECCIÓN

Galiza
no deporte
brilla con luz propia

Arazón da existencia de Vía Galega non é outra máis que a defensa dos dereitos nacionais de Galiza. Somos un Pobo. Somos unha nación. No entanto, a falta de soberanía política e a nosa subordinación e dependencia impídenos competir coas nosas seleccións e baixo bandeira galega.

Fúrtasenos o dereito a competir, agás no fútbol gaélico, como galegas e galegas en todas as modalidades e disciplinas deportivas, tanto en torneos oficiais coma internacionais. Trátase de reprimir todo o que nos conforma como Pobo. Destruír os nosos símbolos. Facernos irrelevantes, borrar os nosos sinais de identidade e debilitar a autoestima para maior gloria do españolismo. Todo isto coa complicidade da Xunta de Galiza, que até paralizou as competicións amigábeis cando o PP (2009) retomou o goberno da Xunta.

Tal como se vén de amosar nos Xogos Olímpicos, Galiza no deporte, como noutras eidos, ten numerosas potencialidades e somos unha referencia a nivel internacional en distintos deportes. Necesitamos unir todas as forzas para modificar a lexislación e romper a nosa subordinación das federacións españolas e, así, poder competir oficialmente sen ningunha limitación. Hoxe, como vimos na Eurocopa, hai nacións sen estado propio, como Escocia e Gales, que están representadas polas súas seleccións. Ningún máis que as seleccións galegas nos representan. Nelas proxectamos o sentimento colectivo. Todo un símbolo de pertenza a un pobo.

A publicación desta revista enmárcase dentro da campaña que Vía Galega vai a desenvolver por todo Galiza, co obxectivo de levantar un amplo movemento, esixindo o dereito a formar seleccións en todos os deportes para competir a todos os niveis, galeguizar o deporte e impulsar a igualdade de xénero. Sumaremos a esta campaña outras actividades, publicacións e exposicións que complementarán e ampliarán contidos e opinións sobre o deporte galego.

Todo o noso agradecemento ás persoas que colaboran e participan nas páxinas desta revista que, de maneira desinteresada, prestaron o seu saber e entregaron o seu tempo para podermos compartir as súas opinións e coñecementos. Moitas grazas.

ÍNDICE

- 3 Editorial
- REPORTAXE
- 4 Unha exposición para un país
- OPINIÓN
- 6 Xurxo Souto
Marta Souto e Cristina Fernández
- ENTREVISTA
- 8 Belén Toimil
- REPORTAXE
- 10 Galiza unha potencia olímpica com máis de 100 anos
- REPORTAXE
- 12 Correr, nadar, pedalear
- OPINIÓN
- 13 Manuel Polo
- ENTREVISTA
- 14 Ezequiel Mosquera
- ENTREVISTA
- 15 Gustavo César Veloso
- MESA REDONDA
- 16 O estado do deporte galego, a debate
- ENTREVISTA
- 21 Marcé Barrientos
- REPORTAXE
- 24 A loita dos nosos devanceiros
- OPINIÓN
- 27 Román Sánchez Besteiro
Alexandre Sanmartín
- ENTREVISTA
- 28 Chano Rodríguez
- REPORTAXE
- 30 Fútbol gaélico, o modelo a seguir
- MANIFESTO
- 32 Galiza un pobo, unha selección
- REPORTAXE
- 34 Pescando medallas, terra de deportes acuáticos

Edita: Vía Galega
Coordinación Xeral: Vía Galega
Coordinación de textos: Héctor Pena
Deseño e diagramación: Bruno L. Teixeiro
Colabora: Deputación de Coruña
Imprime: Imprenta Meligraf
Imaxes: Cedidas
Imaxe Contracapa: gzcontrainfo
D.L: C - 1461-2021

Tiraxe: 5.000 exemplares

UNHA EXPOSICIÓN PARA UN PAÍS

Co anhelo de reivindicar as seleccións nacionais galegas e a rica historia deportiva do noso país, desde Vía Galega desenvolvemos unha campaña que ten como eixo central unha exposición aberta a toda a ciudadanía.

O deporte conta cunha importante dimensión patrimonial e cultural. A pesar de ser recoñecido como un dos fenómenos sociais máis importantes do século XX, foi sistematicamente desprezado por unha porcentaxe non menor de académicos e científicos, nunha visión embebida de elitismo popularizada por unha intelectualidade que consideraba o deporte xa non como un entretemento vacuo, senón como un obstáculo que afastaba as masas da elevación colectiva e mesmo da revolución.

Afortunadamente, esta perspectiva perde forza coa entrada no novo século, consolidando unha tendencia que culminou nun exercicio de reivindicación da súa relevancia na estrutura e dinámica social, política e cultural dos pobos, tal e como destaca o sociólogo Sergio Villena, para quen o deporte "resulta fundamental á hora de transmitir valores cívicos e de homoxeneización cultural ou de promoción nacionalista, proporcionando un soporte para a simbolización dunha faceta da identidade do individuo".

Alabarces vai aínda máis alá, considerando que tamén "cataliza unha narrativa e unha práctica simbólica de inclusión cidadá fondamente democrática que, polo xeral, medra paralela á identificación cun escudo e unhas cores". Por todos estes factores, e co anhelo de reivindicar as seleccións nacionais galegas e a rica historia deportiva do noso país, desde Vía Galega desenvolvemos unha campaña que ten como eixo central unha exposición aberta a toda a sociedade.

Estruturada en 17 bloques temáticos, o primeiro deles aborda un concepto que nunca pasa de moda: o derecho a competir, no que a través de tres paneis se repasa a longa loita a prol das seleccións deportivas galegas, o peso de Seareiros Galegos desde o seu nacemento nos anos 90 e a

"Para Pablo Alabarces, o deporte cataliza unha narrativa e unha práctica simbólica de inclusión cidadá fondamente democrática que, polo xeral, medra paralela á identificación cun escudo e unhas cores".

situación da Galiza no mundo do deporte, unha nación con capacidade para ser punteira pero que non pode exercer como tal, en contraposición a outras nacións sen Estado como Escocia ou Gales e mesmo a territorios como Xibraltar, as Illas Feroe ou Nova Caledonia.

A selección galega de fútbol é a protagonista do segundo bloque temático, no que se repasa a súa traxectoria desde que disputara o seu primeiro partido, hai exactamente 99 anos, até o día de hoxe, con especial atención ao seu épico regreso aquela inesquecible noite do Nadal de 2005 en Compostela e ao nacemento do combinado feminino. Ademais, tamén hai espazo para repasar os logros dos mellores equipos e xogadores do país, como o Balón de Ouro Luís Suárez, Fran, Xurxo Otero, Iago Aspas ou Angelino.

Por suposto, o fútbol gaélico tamén protagoniza un dos paneis expositivos. O único deporte no que Galiza compite oficial e internacionalmente é a viva mostra de que, cando nos deixan, somos quen de plantar cara aos mellores, como demostran os resultados das seleccións galegas masculina e feminina, esta última campioa de Europa no ano 2018. Outros deportes minoritarios nos que Galiza acumula éxitos e que contan co seu propio espazo na exposición son o squash (Borja Golán), o boxeo (Marta Brañas), o taekwondo (Iván García, Arlet Ortiz), a loita libre (Andrés Balsa), o tiro con arco (Miguel Alvariño), o xadrez (Rubén Fernández) ou o waterpolo (Marina Casado).

Algúns deses deportistas tamén brillaron no certame máis importante do mundo, os Xogos Olímpicos e Paralímpicos, recibindo a súa más que merecida homenaxe a través de tres paneis nos que se recollen todos os seus nomes e se realiza un percorrido polo desempeño da Galiza na cita olímpica.

A muller e a súa loita pola igualdade, como non podía ser doutro modo, contan co seu propio bloque temático, no que lendas do pasado como Irene Basanta ou Xulia Vaquero se combinan con estrelas do presente e o futuro como Raquel Carrera, Belén Toimil, Ana Peleteiro ou Julia Benedetti.

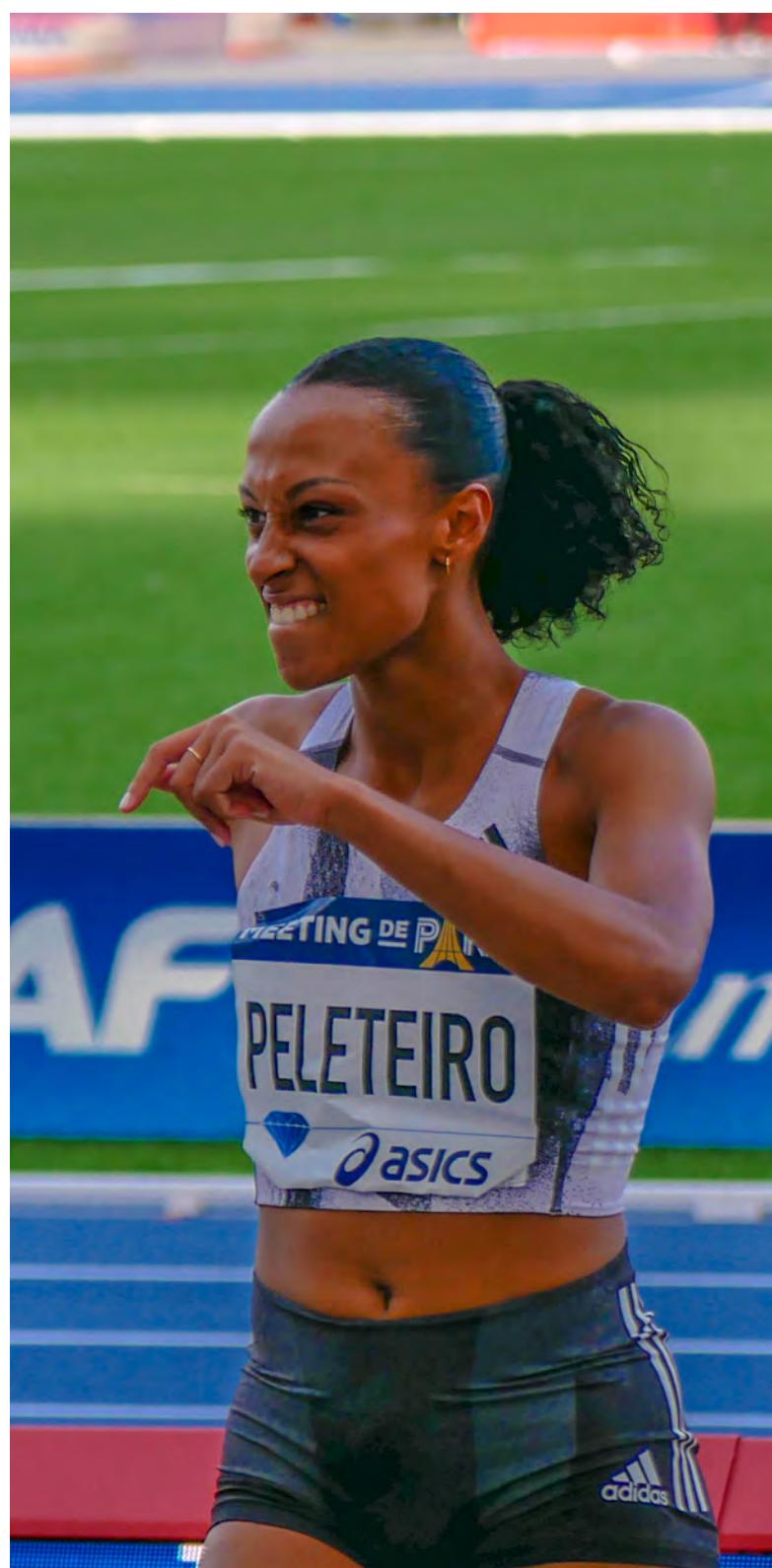
Precisamente unha das disciplinas nas que máis mulleres destacan e destacaron é a do triatlón, un deporte no que Galiza pode fachender de ser unha das maiores fábricas de talento a nivel mundial, como recolle un panel que repasa as xestas de Iván Raña, Javier Gómez Noya, Pablo Dapena, Uxío Abuín, Antón Ruanova, Alba Cuba ou Susana Rodríguez.

Nun dos medios nos que se desenvolve unha terceira parte do triatlón, o acuático, Galiza tamén é potencia, repasando a exposición nun panel as xestas do país en modalidades como o remo, o piragüismo, a vela ou o surf, lembrando medallistas olímpicos como Ramos Misioné, David Cal, Sofía Toro, Támara Echegoyen e David Cal ou os triunfos de traíñas históricas como Tirán, Perillo ou Mecos.

Xa fóra da auga, concretamente no asfalto, o ciclismo protagoniza o seu propio bloque temático, con especial protagonismo dos triunfos de Delio Rodríguez e os seus irmáns Emilio e Manuel, Álvaro Pino ou Óscar Pereiro, así como do desaparecido e anhelado equipo Xacobeo Galicia, a escuadra profesional galega creado durante a etapa de goberno na Xunta do BNG e o PSdeG que desapareceu pola falta de apoio do PP.

Por último, pero non menos importante, os deportes tradicionais acaparan o foco do derradeiro bloque temático, no que se botará luz sobre disciplinas propias da Galiza como a billarda, a chave, a loita galega ou os bolos celtas, sen esquecer tampouco outras modalidades como a cesta-punta, un deporte tradicional vasco no que Galiza é potencia.

"A muller e a súa loita pola igualdade, como non podía ser doutro modo, contan co seu propio bloque temático na exposición, no que lendas do pasado como Irene Basanta ou Xulia Vaquero se combinan con estrelas do presente e o futuro como Raquel Carrera, Belén Toimil, Ana Peleteiro ou Julia Benedetti".

SELECCIÓN XA!

Xurxo Souto (*)

* Músico e promotor de Siareiras Galegas

Selección Xa! Proclama que naceu dos Siareirxs Galegos, xente moza seguidora de todos os equipos, e que chegou a se converter tamén en música. Falo do CD con este título que acompañou, ano 97, o primeiro número da revista Bravú.

Somos un pobo de artitas (e deportistas)! Nacho cantou, moi ben, con Xerreira. Fran e Xosé Ramón cos Diplomáticos. Michel Salgado con Corosi Dansas. Tocoume a miñ facer esta última xestión. Conseguín o número da súa familia nas Neves (Michel xa xogaba no Real Madrid). Chamei por teléfono, saíu a nai. Cando lle expliquei a proposta, contestou rotunda: O meu fillo canta seguro!

Selección Xa! Antídoto de supostos odios intestinos.

SELECCIONS NACIONAIS: CONSTRUÍNDO IGUALDADE

Marta Souto (*)

Cristina Fernández (*)

seleccións nacionais galegas non se limitou a esta, nin se fragou só coas metas citadas.

Outros deportes tiveron a súa absoluta, feminina e masculina, partidos amigables, torneos que permanecen no tempo e participación en competicións internacionais. Non podemos limitar (malia sabermos o seu alcance) "selección galega" á selección de fútbol... masculina.

Esta tivo a súa reestreia en decembro de 2005. Tiveron que pasar 2 anos para que a feminina xogase o seu primeiro encontro. Con ela demos un paso máis nas políticas de igualdade.

Unha nación, unha selección. Clamor que saía do corazón das e dos siareiros ao acudirem aos partidos das seleccións galegas.

Seguramente relacionamos "selección galega" coa masculina de fútbol, con Michel Salgado, Diego López, Arsenio Iglesias... E de certo ese sentimento de identidade, de pertenza e tamén de reivindicación agroma en nós. Pero o (re)nacer das

Impulso do talento da canteira. E, sobre todo, símbolo de orgullo e fraternidade -tamén enriba do céspede- da nosa nación.

Selección Xa!, ilusión unánime. Só un elemento opositor: o interese do poder -cómprate lembrar que nos noventa presidía a Xunta un antigo ministro de Franco- de que nada mudase neste país.

Mais triunfou a emoción: Ano 2005, Estadio de San Lázaro (agora Vero Boquete): Galiza/Uruguai.

Comezaron a soar os nomes dos xogadores pola megaafonía: Salgueiro, Castro, Varela, Pouso, Pereira...Estes eran os de Uruguai!

Efectivamente, grazas á Selección, Galiza reencontrábase tamén con esoutra Galiza de alén do mar.

Conforme o Partido Popular retornou á Xunta tentou apagar ás presas tanta paixón. Mais levamos na cerna as cores da Irmandiña. E sabemos que volverá, aínda con máis forza, agora co fecundo impulso do fútbol feminino.

Dende a noite de Uruguai, soño coa gran liga transatlántica. Galiza e esos países onde noso pobo deixou unha especial pegada. A Irmandiña contra a Arxentina, Brasil, Uruguai. A mellor liga do mundo. E será galega, abofé!

Igualdade: foi sempre un norte perseguido para o deporte galego e xa que logo para Galiza. Co deporte podemos construír unha sociedade más equilibrada, vertebrada e capaz. Co deporte, dende o deporte, déronse pasos cara a esa construcción dunha Galiza más equilibrada, orgullosa do seu, da súa identidade, das xentes do deporte....

Orgullosas de Vero Boquete, Begoña Fernández, Sara Gómez, Estefanía Hernández, Vicki Alonso... referentes do noso deporte como o equipo "Galicia", que a xeito de selección feminina de remo, gañou a primeira Bandeira Feminina da Concha. Bandeira que foi unha loita pola igualdade: dende 1879 hai bandeira masculina, até o 2008 non a houbo feminina.

E orgullo sentimos en Brest, no Encontro Internacional de Embarcacións Tradicionais coa nosa selección nacional que representaba as diferentes tipoloxías dos nosos mares e ríos. Encontro no que Galiza foi convidada de honra, a primeira nación sen estado en selo.

Polo camiño quedaron outras ocasións de internacionalidade, como a participación -tras ser convidada- nos Xogos da Lusofonía.

Galiza unha nación: pluralidade de seleccións deportivas xa!

* Ex directora xeral para o Deporte

* Árbitra internacional de balonmán. Primeira muller árbitra de balonmán de Europa

FENE

**COMPITE, XOGA, DISFRUTA, APRENDE,
CONVIVE, RESPETA E CRECE
CO DEPORTE**

CONQUISTA CON NÓS

**COS NOSOS E AS NOSAS
DEPORTISTAS GALEGOS E GALEGAS**

**NAS NOSAS SELECCIÓNNS:
AS GALEGAS**

ATLETISMO
NATAÇÃO
KARATE

JUDO
BALONCESTO
FÚTBOL
BAILE
DEPORTIVO

Moaña, o mar é o noso deporte!

CONCELLO DE MOAÑA

Moaña Son de Mar

ENTREVISTA

BELÉN TOIMIL

Cando se fala de Mugardos enseguida acode á memoria o exquisito sabor do polbo á mugardesa, mais dende hai uns anos este Concello de tradición mariñeira é tamén coñecido por ser o berce dunha atleta que semella forxada nos estaleiros de Ferrol: Belén Toimil. Desde que cambiou a súa técnica de lanzamento de lineal a xiratoria, a atleta galega tornou nunha referencia no peso, alcanzando recentemente a marca dos 18,80 metros, un resultado que lle outorgou o récord Estatal e o coñecemento de que, axiña, loitará por ser a mellor do planeta.

Como se interesou polo mundo do atletismo?

Os meus pais apuntáronme a atletismo de pequena, cando tiña nove anos. Para mim era unha actividade extraescolar máis. Xa tiña probado varias, pero non me apaixonaba ningunha. Co atletismo foi diferente.

Sen saberlo, os seus proxenitores acababan de inscribila no que tornaría na súa paixón.

Pois si. Cando Ramiro Couce, o meu primeiro adestrador, me ofreceu probar o lanzamento de peso encantoume e, ademais, dábame ben. Aí tiven claro que non quería probar con outros deportes. Antes de decidirmel tamén probei o lanzamento de disco, pero o de peso sempre estivo aí. Pouco a pouco, a miña implicación foi crecendo a medida que ía mellorando. Nun primeiro momento era Ramiro quen se desprazaba ao pavillón de Mugardos para impartir a actividade, pero pronto tiven que ser eu quen se trasladase ás pistas de Narón para adestrar alí con el. O meu pai e Ramiro tiveron que facer un gran esforzo para que cadrase a miña axenda e eu puidese continuar adestrando.

Agora que saca o tema do lanzamento de disco, parece que é unha disciplina que deixou de lado nos últimos tempos. Por que?

O certo é que é algo que teño un pouco apartado, e non teño en mente retomalo. Pero até a categoría Júnior compatibili- cei peso e disco, e mesmo no Campionato de Europa quedei de sexta, pero chegou un momento en que tiven que escoller para preparar mellor unha delas e deixei o disco de lado, mais na liga de clubs ainda competín non hai moito para o meu equipo, a pesar de que non estea tan especializada como no peso por non adestraloo.

"O futuro da Galiza na modalidade de lanzamento de peso está garantido. Xiana Lago, quen adestra en Pontevedra con Frank Casañas, está a bater todos os réCORDS galegos, véolle moiTÍSima proxección. É xa toda un referente"

Con 14 anos, ao chegar á categoría Cadete, comezou a gañar competicións, polo que se lle presentou a oportunidade de trasladarse á cidade do Lérez, Pontevedra, para seguir mellorando. Como viviu ese proceso?

En cuarto da ESO mudeime a Pontevedra para instalarme no Centro Galego de Tecnificación Deportiva (CGTD). O comezo foi duro, pois só podía estar na casa as fins de semana, pero servíume para adaptarme ao que viviría despois. Nesa etapa adestrei con Javier Viñas e, en perspectiva, podo dicir que foi unha das mellores épocas da miña vida, pois fixen grandes amizades. Alí eramos todos deportistas, adestrabamos xuntos mañá e tarde, íamos a clase xuntos, convivímos na residencia... Tiven a oportunidade de coñecer cales son realmente os valores do deporte, o que une á xente, aínda tendo os mesmos obxectivos. Foi súper bonito e leveíme amizades para toda a vida.

Catro anos despois, ao chegar á maioría de idade, e mentres o resto de rapaces e rapazas escollían a que universidade asistir, vostede comezaría unha etapa ben diferente...

Abofé que si... Ao rematar segundo de Bacharelato mudei-me a León para seguir formándome no seu Centro de Alto Rendemento (CAR), e este xa é o meu noveno ano alí, onde comecei a adestrar co que aínda hoxe é o meu adestrador, Carlos Burón.

Ten morriña da Galiza?

Estou acostumada a estar fóra, pero sempre existe morriña. Oxalá poida convencer ao meu adestrador para estar un mes na casa e comezar a pretempada pola miña conta.

Estes anos están a ser moi complicados e apetece estar coa familia, que é moi importante, pero pese a pasar tempos moi duros, hoxe vexo que o esforzo pagou a pena, pois é bonito que a vida che ofreza pílulas como os logros que estou a acadar. Desde logo, hai que gozar deles (ri).

E non é para menos, pois o seu nome está a soar con forza por todo o mundo. No mes de marzo participaba nos campionatos de Europa de atletismo en pista cuberta e batía o récord estatal de peso, que a clasificaba directamente para os Xogos Olímpicos de Toquio.

Acadar a marca de 18,64 metros nun Europeo e facer mínima olímpica ao inicio da tempada foi toda unha sorpresa. Non obstante, iso quere dicir que todo o traballo que estamos a facer ía ben encamiñado.

E, aínda así, o seu espírito de superación parece non ter fin, e grazas ao seu constante esforzo e a non ser conformista, no Estatal de aire libre disputado en Xetafe (Madrid) seguiu nesa liña e apenas uns días despois, no mitin de Castellón, esnaquizou o récord estatal con 18,80, mellorando en case metro e medio a súa mellor marca persoal en exterior.

Acadar o 18,54 no campionato de Xetafe foi todo un alivio. Viña dun par de meses onde tecnicamente estaba a ter moitos erros, os lanzamentos non me estaban a saír coma eu quería. Era contraditorio. Eu atopábamelo ben, moi forte, estaba adestrando moi ben, pero á hora de lanzar non era capaz de trasladar toda esa forza á bola. Foi xenial poder demostrarre a miña mesma que son capaz, que estou traballando como debo e que podo acadar as marcas. É unha alegría que me axuda a confiar en miña mesma, a saber que non foi só cousa dunha vez.

Fala do contraste entre os resultados nos adestramentos e nas competicións. Tanto cambia a cousa?

No meu caso, nas competicións xóganme unha mala pasada os nervios, sobre todo desde que cambieei a técnica de lanzamento de lineal a xiratoria. Esta última tempada, que tivo unha pandemia de por medio e tres meses sen poder adestrar, xeroume moita inseguridade no sentido de non estar preparada tecnicamente para competir, de non ser quen de facer os lanzamentos cos ollos fechados nun estilo no que son unha novata... iso no meu caso ténsame, e se estás tensa xa non lanzas o mesmo que nos adestramentos. É unha especie de auto sabotaxe que fai que as cousas poidan saír mal.

-Por que unha deportista que está xa na categoría absoluta decide cambiar de técnica?

Foi decisión do meu adestrador e a miña pareceu-me ben, porque levaba dous anos estancada no lineal. É certo que me colleu unha lesión de xeonillo en 2018, pero a miña mellor marca era xa de 2017, así que, por que non? Arriscamos, porque era o ano olímpico cando comezamos co cambio, e eu estaba insegura sobre a técnica, pero xa vexo as melloras, atopome súper cómoda con ela e dáme a impresión de que teño moita más marxe de mellora agora que coa lineal.

Podería dicirse que deu un paso atrás para poder dar dous adiante...

Si, porque dun día para outro non vas converterte nunha experta de algo que non fixeches nunca, tes que adestrar e botarlle horas, facer que che saia natural. Sacrificamos cousas, pero agardamos que a base de traballo todo vaia ben.

Como afecta a nova técnica xiratoria no seu xeonillo mancado?

A miña lesión foi no xeonillo esquerdo, no que se carga o peso na saída do lanzamento xiratorio, pois apóiasi todo o corpo sobre el para empurrar e facer o salto, pero estou adestrando a tope, facendo exercicios de forza no ximnasio e teño tan fortalecidas as pernas que non noto ningunha debilidade.

Ten algunha teima antes de lanzar?

Acostumo a coller a bola, mirala e bisbarlle, lixeira, para que me pese menos, e trato de visualizar o lanzamento.

Nos Xogos Olímpicos de Toquio participaron numerosas deportistas do país, tres en atletismo, entre elles vostede. Sería competitiva unha Selección Galega nunha cita desta magnitude?

Galiza conta con moi bos deportistas. Nomes contrastados como os de Adrián Ben, sexto nos Campionatos do Mundo, e Ana Peleteiro, subcampioa de Europa, teñen que estar sempre nas quinielas.

Como ve o futuro do lanzamento de peso na Galiza?

Se falamos de futuro, venme á mente o nome de Xiana Lago. É unha lanzadora de peso que adestra en Pontevedra con Frank Casañas, quen foi un gran atleta. Fai xiratorio e está a bater todos os récores galegos, véxolle moitísima proxección. É todo un referente do peso galego.

GALIZA, UNHA POTENCIA OLÍMPICA CON MÁIS DE 100 ANOS DE TRAXECTORIA

En Ambergues 1920 os futbolistas Moncho Gil, Luis Otero e Ramón González tornaron nos primeiros representantes do país nuns Xogos Olímpicos, abrindo un camiño que máis dun século despois percorreron Ana Peleteiro, Teresa Portela, Nico Rodríguez, Iván Villar, Rodrigo Germade, Carlos Arévalo, Rodrigo Corrales ou Adrián Ben en Toquio 2021.

A disputa dos Xogos Olímpicos é unha antiga tradición que promove o desenvolvemento harmónico persoal e o establecemento dunha sociedade pacífica a través do deporte.

A súa orixe remóntase ao século VIII a.C., e ten as súas raíces en Grecia, berce da civilización occidental. Tiñan lugar na cidade helena de Olímpia, sita nunha bela chaira, bañada polo río Alfeo, ao pé do monte Cronos. Neste val conxugáronse cultura, deporte e mitoloxía para escribir un dos episodios más fermosos da humanidade, que chegou até os nosos días cunha repercusión xamais maximizada.

Nun primeiro momento, os participantes destes campionatos tiñan a vontade de honrar os deuses olímpicos co seu propio esforzo. Porén, isto cambiou e os atletas comenzaron a adestrarse, profesionalizando deste modo a competición. Os Xogos seguiron celebrándose cunha periodicidade cuadrienal até o século IV d.C., pois coa irrupción do Imperio Romano o interese por este evento decaeu até chegar á súa desaparición.

Non foi até 1896 cando os Xogos Olímpicos renaceron, como o Ave Fénix, grazas ao empeño do barón Pierre de Coubertin. Este deseñou un proxecto que presentou ao mundo, recibindo o apoio total de numerosos países e establecendo así a nova normativa e os novos principios das Olimpíadas modernas. Acordouse que sería unha competición na que poderían participar todos os estados, creouse o Comité Olímpico Internacional (COI) e decidiuse que as distintas edicións da proba se organizaran cada catro anos en diferentes cidades do globo.

"A participación de deportistas do país nos Xogos remóntase a Ambergues 1920, escribindo as primeiras liñas da historia do olimpismo galo Moncho Gil, Luis Otero e Ramón González, que colaboraron á consecución da medalla de prata da selección Estatal de fútbol."

Actualmente disputáronse 28 edicións, suspendéndose outras tres por mor dos conflitos bélicos. Os Xogos de Toquio 2021 foron a edición número 32, coa particularidade de ter sido adiados por primeira vez na historia, debido á crise sanitaria provocada pola covid-19.

GALIZA NOS XOGOS

Disque "hai un galego na lúa" e, por suposto, nos Xogos Olímpicos a cousa non podía ser doutro modo. A participación de deportistas do país nesta cita remóntase a Ambergues 1920, escribindo as primeiras liñas da historia do olimpismo galo Moncho Gil, Luis Otero e Ramón González, que colaboraron á consecución da medalla de prata da selección Estatal de fútbol.

Desde hai 101 anos, máis dun cento de deportistas do país deixaron a súa pegada no evento deportivo máis salientábel do planeta, aínda que a estela deixada polo trío de pioneiros foi amortecendo até a década dos 60, cando Galiza volveu incrementar o número de representantes e conseguiu un diploma olímpico en México 1968, que trouxo para casa o futbolista Juan Fernández Vilela.

En Múnich 72 Jaime González Chas obtivo, de novo, un diploma na disciplina de Tiro Olímpico. A racha de boa sorte durou até Montreal 1976, ano no que Luis Gregorio Ramos Misioné gañou a medalla de prata para o piragüismo galego.

Nos anos 80 Galiza seguiu logrando éxitos, entre os que resaltan o bronce do propio Ramos Misioné en Moscova 1980 e a prata do xogador de baloncesto coruñés Fernando

Romay nos Ánxeles 1984, edición na que debutou a primeira muller galega no certame olímpico, Marta Bobo, e más concretamente na modalidade de ximnasia rítmica.

Na década dos anos 90 o deporte do país deu un gran salto adiante coa participación nos emblemáticos Xogos Olímpicos de Barcelona 1992, onde estivo representado por 18 deportistas nas disciplinas de atletismo, remo, hóckey a patíns, esgrima, loita, piragüismo, péntatlon moderno e vela.

En Atlanta 1996 déronse cita 16 galegos e galegas, mantendo praticamente o número de representantes clasificados. Se ben é certo que a propia clasificación nuns Xogos desta envergadura xa é en si un premio, os logros acadados non se traduciron en opcións de podio.

Catro anos despois, en Sidney 2000, 19 deportistas da Galiza volveron citarse na gran festa mundial do deporte. A partir de entón, a cifra non volveu baixar da ducia de representantes nuns Xogos Olímpicos.

Atenas 2004 inaugurou unha época dourada na historia olímpica galega, coa consecución do ouro e a prata polo piragüista cangués David Cal, quen en Pequín 2008 revalidou dúas medallas de prata, que estiveron acompañadas polo éxito compartido polo pontevedrés de adopción, Fernando Echávarri, e o vilagarcian tamén adoptivo Antón Paz, regatistas que obtiveron a medalla de ouro na clase Tornado. Non conformes co botín obtido, o padexeiro Carlos Pérez Rial acadou o ouro en K2.

En Londres 2012 a representación galega tamén volveu con medallas colgadas do pescozo, obtendo catro metais: o ouro en vela de Támara Echegoyen e Sofía Toro; dúas pratas

"Galiza finalizou no medalleiro de Toquio 2021 por diante de Nixeria, Arxentina ou México, e nun ránking de medallas por cada millón de habitantes, sería a terceira clasificada, só por detrás de Nova Zelandia e Xamaica".

acadadas polo triatleta Javier Gómez Noya e por David Cal, respectivamente; e o bronce gañado pola xogadora de balonmán Begoña Fernández.

En Río 2016 mantívose a representación galega, con 16 participantes, áinda que non se repetiron os logros acadados. Por iso os Xogos de Toquio 2020, adiados ao presente ano 2021, crearon tanta expectación, pois Galiza rachou co seu récord de participación nunha cita olímpica.

Tanto é así que conseguiu o maior número de medallas en toda a historia, un total de seis, tres bronces (Ana Peleteiro, Nico Rodríguez e Rodrigo Corrales) e tres pratas (Teresa Portela, Iván Villar e o equipo de Rodrigo Germade e Carlos Arévalo), situándoa no medalleiro por diante de nacións co peso demográfico de México, Nixeria ou Arxentina. Esta cifra significa que, nun hipotético ránking de medallas por cada millón de habitantes, Galiza sería a terceira clasificada, só por detrás de Nova Zelandia e Xamaica. Por iso temos que aspirar a que nos próximos Xogos Olímpicos poidamos competir baixo a bandeira galega. Mais, sabemos que só será unha realidade cando conquiramos a plena soberanía nacional. Do contrario, Galiza continuará excluída do podio, áinda que as nosas e os nosos deportistas sigan triunfando.

OS XOGOS OLÍMPICOS DAS PERSOAS CON DIVERSIDADES FUNCIONAIS

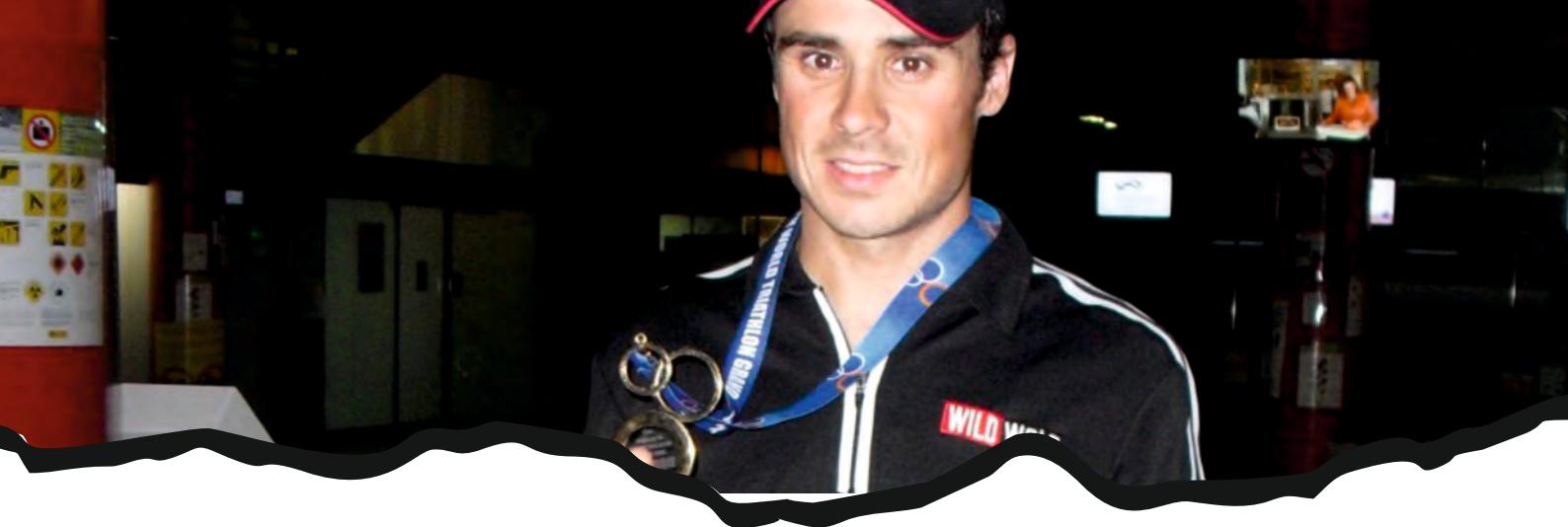
As Olimpíadas foron adaptándose aos tempos, como se pode percibir no incremento de disciplinas nas que se compite, mais tamén no reflexo dunha sociedade cada vez máis inclusiva que aflorou coa creación dos Xogos Paralímpicos (1960), protagonizados por deportistas con algúns tipo de diversidade funcional.

A través desta competición preténdese que as persoas con capacidades diferentes non sexan excluídas con respecto ás súas posibilidades como deportistas, así como transmitir ao mundo unha filosofía inclusiva co fin de que obteñan o mesmo recoñecemento que os participantes nos Xogos Olímpicos convencionais, razón pola cal desde 1988 se disputan na mesma sede.

Nos Xogos Paralímpicos de Toquio 2020 un total de 16 deportistas galegos competiron

por un posto no podio, ao que subiron Susana Rodríguez (ouro), Juan Antonio Saavedra (bronce) e Adi Iglesias (ouro e prata). Esta última, xunto con Gustavo Nieves, Desirée Vila e Celso Comesaña foron as representantes do país en atletismo; Susana Rodríguez -que dobrou proba en atletismo e tríatlon-; Gustavo Rodríguez, como guía; María Victoria Alonso, Agustín Alejos, Manuel Enrique Lorenzo e David Mouriz en baloncesto en cadeira de rodas; Alejandro Vidal en taekwondo; Martín de la Puente en tenis; Juan Antonio Saavedra en tiro; Jacobo Garrido e Chano Rodríguez en natación conformaron a delegación galega, establecendo este último un récord na competición, pois aos seus 64 anos foi o deportista máis veterano dos Xogos Paralímpicos.

CORRER, NADAR, PEDALEAR...

ASÍ É O TRIÁLTÓN, O DEPORTE 'TRES EN UN' DO QUE GALIZA É POTENCIA

GALIZA, UN POBO, UNHA SELECCIÓN

Iván Raña, Pilar Hidalgo, Javier Gómez Noya, Alba Cuba, Susana Rodríguez, Pablo Dapena, Uxío Abuín, Gustavo Rodríguez, Saleta Castro... a canteira galega non cesa de producir estrelas nunha das disciplinas deportivas máis esixentes.

Para a meirande parte da poboación o 'Tres en un' continúa a ser un spray multiusos con moitas aplicacións na bricolaxe doméstica, pero unha minoría cada vez máis nutrida sabe que baixo esta denominación tamén cabe o triatlón, unha disciplina deportiva con pouco máis dun século de historia que combina ciclismo, atletismo e natación.

Unha das principais peculiaridades deste durísimo deporte é que non existe unha variedade única, pois son múltiples ás distancias que o conforman, até o punto de que pode distinguirse entre Súper Sprint (357 metros a nado, 10 quilómetros sobre a bicicleta e 2,5 en carreira a pé); Sprint (750 metros, 20 quilómetros e 5 quilómetros, respectivamente); Olímpica (a máis común, consta de 1,5 quilómetros nadando, 40 pedaleando e 10 correndo); Medio Ironman (1'9, 90 e 21'09 quilómetros); Longa Distancia (3,8, 120 e 30 quilómetros); e o durísimo Ironman, conformado por 3,8 quilómetros a nado, 180 sobre a bicicleta e 42,195 quilómetros en carreira, toda unha maratón ao completo.

Esta disciplina en constante crecemento é olímpica tan só desde os Xogos de Sydney, no ano 2000, onde Galiza estivo representada por Iván Raña, un auténtico pioneiro que finalizou nunha meritaria quinta praza, posto que repetiría oito anos despois en Pequín. A súa correspondente feminina sería Pilar Hidalgo, quen xa nese 2000 conseguía os seus primeiros podios na Copa do Mundo de triatlón e o título de campioa no Mundial de Acuatlón, éxitos aos que seguirían numerosas medallas en competicións internacionais, como o Mundial Sub-23 de 2002 ou o Europeo de 2004.

"Cinco veces campión mundial, tres da Copa do Mundo, catro de Europa e subcampión olímpico en Londres 2012, alén de polos seus indiscutíbeis éxitos Javier Gómez Noya destaca pola súa capacidade para afrontar as dificultades que caracterizaron o inicio da súa carreira, logo de diagnosticárselle unha valvulopatía conxénita no 2003".

Os pasos da de Cee e o de Ordes, que aos seus 42 anos aínda continúa en activo, aínda que especializado na modalidade Ironman, seguironos unha multitud de nomes, tanto masculinos como femininos, que converteron Galiza na potencia mundial en triatlón que aínda é a día de hoxe.

O más destacado é o do ferrolán Javier Gómez Noya. Cinco veces campión mundial, tres da Copa do Mundo, catro de Europa e subcampión olímpico en Londres 2012, alén de polos seus indiscutíbeis éxitos destaca pola súa capacidade para afrontar as dificultades que caracterizaron o inicio da súa carreira, logo de diagnosticárselle unha valvulopatía conxénita no 2003. O interese no seu caso e a axuda de William McKenna, unha eminencia planetaria nese eido de investigación, levou a que lle devolvesen a licenza para poder competir, logo de demostrar que o seu corazón non só era apto para o deporte, senón que era "o mellor e o máis grande que vira, o dobre de grande que o dunha persoa normal", segundo apuntara o propio McKenna.

Outros exemplos de superación son os representados por Alba Cuba e Susana Rodríguez Gacio. A primeira foi subcampioa Estatal Júnior no 2007, pero pouco despois diagnosticábaselle un cancro con tan só 20 anos que, afortunadamente, conseguiu superar. Posteriormente sería investigadora na Universidade de Vigo, asinando unha tese de doutoramento especializada na detección e análise de talento no triatlón. Pola súa banda, o impacto de Susana Rodríguez foi tal que chegou a ser portada da revista estadounidense Time, en recoñecemento á súa capacidade para combinar a súa faceta como médica durante os peores momentos da pandemia da Covid-19 coa de atleta de elite,

pois a súa cegueira case total non foi un obstáculo para que lograse levantar dous títulos mundiais, un Europeo e ser parte de dous Xogos Paralímpicos, Río 2016 e Toquio 2021, onde gañou a medalla de ouro.

Tamén moitas dificultades e sufrimento, característica intrínseca a este deporte, tiveron que superar Antón Rúanova –obrigado a competir baixo bandeira brasileira ante o desleixo da Federación Española de Triatlón- e Uxío Abuín, quen viu freada a súa fulgorante carreira despois de levantar a Copa do Mundo de Waihai no ano 2017 cun calvario de lesións que o mantivo fóra de xogo durante tres anos.

Os problemas físicos tamén detiveron temporalmente a traxectoria do pontevedrés Pablo Dapena, pois en 2016 tivo que parar a causa dunha hernia inguinal que non foi óbice para que nun máxico 2018 gañase a medalla de prata no Europeo de Madrid e a de ouro no Mundial de Fiona, Dinamarca.

Finalmente, sería unhainxustiza fechar este reportaxe-tributo ao triatlón galego sen sequera mencionar Saleta Castro, unha muller que con tan só 24 anos decidiu centrar

"O impacto de Susana Rodríguez foi tal que chegou a ser portada da revista estadounidense Time, en recoñecemento á súa capacidade para combinar a súa faceta como médica durante os peores momentos da pandemia da Covid-19 coa de atleta de elite."

a súa carreira na sempre durísima longa distancia, onde chegou a converterse na muller que máis Ironman completou nos últimos anos.

A IMPORTANCIA DAS BANDEIRAS!

Manuel Polo (*)

Se escriben nun buscador de internet "selección galega" observarán que existen numerosas referencias ás equipas galegas. Se premos no apartado de imaxes o resultado é máis evidente, varios centos de fotografías de diferentes equipas masculinos e femininos, maiores e menores, dos más diversos deportes. Galiza conta con máis federacións, más deportistas e máis clubs que moitos dos 206 estados membros do Comité Olímpico Internacional (COI). Toda a nosa potencialidade ten un escaso campo de xogo, o Estado español, as seleccións galegas so compiten entre Comunidades autónomas e no mellor dos casos algúns encontro amigable internacional. As seleccións "nacionais" para as competicións internacionais oficiais dependen das Federacións españolas. Esta situación de dependencia total das Federacións españolas recóllese do marco xurídico actual da *"Lei do Deporte de 1990. Artigo 32 apartado 1. Para a participación dos seus membros en actividades ou competicións deportivas oficiais de ámbito estatal ou internacional, as Federacións deportivas de ámbito autonómico, deberán integrarse nas Federacións deportivas españolas correspondentes"*

Esta lexislación de subordinación é a que impide de facto o desenvolvemento real a nivel internacional do noso deporte. Un Estado autonómico con certa descentralización administrativa máis sen competencias na proxección internacional na competición oficial do deporte federado. A nivel simbólico as seleccións son a representación xenuína dun pobo con cores e himno correspondentes. O problema é cando estes símbolos non encaixan nos representados, cando renxen e son froito dunha imposición.

A xornada inaugural dos XXOO de Tokio deste verán 2021 foi, unha vez máis, un desfile de deportistas coas súas bandeiras. A nosa bandeira non estivo. O COI sanciona a Rusia, polo caso das dopaxes, e o castigo é omitir a súa bandeira, cores e himno. Son importantes os símbolos! A equipa rusa participa baixo o Comité Olímpico Russo.

A cuestión de relevo é que se temos deporte e deportistas debemos ter o dereito a que representen á Galiza, e este dereito debe reclamarse desde todos os ámbitos, pero sobre todo debe tomar conciencia o colectivo do deporte, dende as nosas federacións, as directivas dos clubs, as persoas federadas e o persoal técnico.

* Licenciado en Educación Física e adestrador de atletismo

ezequiel mosquera

Nos últimos anos non foi nada raro que a Vuelta contara con varias etapas por territorio galego. De feito, neste 2021, e co gallo do Ano Santo, Compostela acolleu o final da proba, tal e como acontecera en 1993. Porén, isto non é un indicador de boa saúde no ciclismo profesional do país, que languidece desde a desaparición dun Xacobeo Galicia que tiña como xefe de filas o teense Ezequiel Mosquera, quen lembra os días de gloria nos que alcanzou o subcampeonato da Vuelta e analiza o pau que supuxo o adeus do equipo galego.

Como se interesou polo ciclismo?

Os meus inicios foron difíciles. Empecei tarde porque tiña que compaxinalo co traballo nun serradoiro familiar e adestraba poucas horas e polas noites, así que, ao final, o de ser ciclista profesional foi unha teima persoal máis que outra cousa. Hai certas idades nas que estudas ou traballas, pero dedicarse a andar en bicicleta, e sobre todo nunha casa de aldea, non é doadoo, pero así o decidín, pola miña conta e risco, mais sen deixar de traballar até que comenzaron a chegar os resultados, pero o camiño non foi sinxelo para nada.

Uns inicios más que complicados...

Si. De feito, o primeiro ano tiven unha caída forte, rompín o brazo e apenas puiden correr. Paguei todas as novatadas xuntas. É complicado comezar aos 18, cando xa hai moita xente feita no ciclismo e ti non sabes nin rodar en grupo, pero a falta de adestramento ao nivel que había no campo 'amateur' por aquel entón e os fracasos que levaba nas carreiras compensábaos con doses moi grandes de illusión.

Cal é a vitoria que recorda con más agarimo?

Quizais a primeira, en Sub-23, despois de ter arrastrado moitos problemas. Sérante o home máis feliz do mundo, é unha sensación moi difícil de describir. Tamén lembro a última, por ser a más mediática.

Tiña algunha teima antes de competir?

Os mecánicos tiñan a profesionalidade e o bo facer de pegarme as zapatas de freo á lamia. Eu tiña a teima de pensar que iso me ía frear e antes de saír, case coma un ritual, abría as zapatas e dáballle varias voltas á roda de adiante a de atrás. Os mecánicos sempre me rifaban ao chegar a meta.

Atopa diferenzas entre o ciclismo contemporáneo e o que practicaba?

O ciclismo é praticamente o mesmo. A diferenza era que,

"O de ser ciclista profesional foi unha teima persoal máis que outra cousa. Hai certas idades nas que estudas ou traballas, pero dedicarse a andar en bicicleta, e sobre todo nunha casa de aldea, non é doadoo, pero así o decidín, pola miña conta e risco"

daquela, os que adestrabamos polo día eramos "bechos raros", e máis se o facías por unha estrada. Agora é algo habitual, e o número de afeccionados non deixa de aumentar. Medrou moito o ciclismo popular pero, por desgraza, hai carencia de canteira. Tamén melloraron as instalacións, os materiais, a tecnoloxía... pero a esencia deste deporte non muda.

Que lle quedou por facer na súa carreira profesional?

Quedoome a pena de non poder correr un Tour de Francia, pero non podo queixarme de ter chegado até onde cheguei por como foron os meus inicios.

Falas das dificultades que ten a xente 'amateur' para poder chegar ao profesionalismo. Que supuxo que na Galiza existise, por fin, un equipo profesional como o Xacobeo, do que vostede formou parte?

Foi un gran revulsivo para todos: para os corredores e a canteira e para os rapaces que viñan de máis abaixo.

Que supuxo a súa desaparición?

A falta dun equipo ciclista é un golpe moi duro para as categorías base, porque a xente deixa de animarse.

Como ve o futuro do ciclismo na Galiza?

Eu sempre considerei que o ciclismo é un deporte pobre, e agora está débil a todos os niveis. Tivemos referentes a nivel mundial, sempre había alguén no podio, e agora loitamos por ver se cae algunha etapa.

Destacaría o nome dalgún 'amateur'?

A crise fai que existan poucas saídas para os más novos. Non obstante, teño moitas esperanzas nun corredor da casa, Carlos Canal. Véxolle maneiras de grande, pola complexión física, polo modo de correr, polos resultados que acada e pola actitude: é humilde e vai sen presa, iso é moi importante.

GUSTAVO CÉSAR VELOSO

Gustavo César Veloso destaca que "se non fose por Portugal" nunca tería chegado ao máximo nivel, e que pertencer ao equipo ciclista profesional galego Xacobeo Galicia foi "un soño feito realidade"

Como se afeccionou ao mundo do ciclismo?

A bicicleta gustábase, coma a todos os nenos, grazas, en parte, aos Tour de Francia que lograba Indurain. Comecei nun club cicloturista de Vilagarcía saíndo os domingos con eles e un ano despois, con 18, áinda que tarde, empecei a competir como xuvenil de segundo ano.

Xa quedan lonxe eses domingos saíndo por Vilagarcía... Cal é o segredo para levar más de 20 anos enriba dunha bicicleta e non perder polo camiño nin un ápice de ilusión?

Está claro que existen traballo que hai que facer por vocación, e o ciclismo é un deles. Ningún vai adestrar no inverno, con chuvia, con poucos graos de temperatura, estando lonxe da casa longas tempadas ou permanecendo subido catro ou cinco horas ao día sobre unha bicicleta sen ter paixón. Porque o ciclismo é un deporte moi bonito, pero que supón moitos sacrificios. Para que nunha balanza os momentos bons superen os malos tenche que gustar moi. Ademais, para estar a un bo nivel tantos anos, aparte de que che guste e ter condicións, hai que coidarse e traballar diariamente pensando tamén no futuro.

Un sitio da Galiza para adestrar

Galiza é un paraíso para facer cicloturismo e gozar das súas paisaxes. Da igual onde adestrase. Calquera parte da costa é fermosa. Só existe un problema, non existe o chairo. Ao que nós chamamos chairo, os de fóra coñécenlo como un terreo "rompe pernas". Quizais, as zonas máis chás sexan a que conecta A Guarda e Tui, a Terra Cha ou o Val do Sil, pero se queres montañas, paisaxes diferentes, portos duros como o Ézaro... Galiza tenos. Ái están Trevinca, Manzaneda, Os Arcares...

Mantén unha relación moi especial co país veciño, Portugal, a que se debe?

Se non fora por Portugal eu non tería chegado a ser profesional. O primeiro equipo que me ofreceu pasar ao profesionalismo foi un equipo portugués, o Boavista, no que estiven tres anos. De aí pasei a competir con outros equipos e logrei éxitos más mediáticos, como puido ser o triunfo na Volta a Catalunya, pero chegou o punto no que quedei sen equipo. No país luso, na segunda etapa da miña carreira, logrei gran parte do meu palmarés, e é que en Portugal sempre estiven a gusto e para min é a miña segunda casa.

Por buscarlle un 'pero', sempre queda a mágoa de non ter corrido un Tour de Francia, non?

Si, cumplirán moitos soños, pero quedo coa espiña de non ter corrido nunca un Tour, unha París-Roubaix ou unha Lieja. Creo que durante a miña carreira deportiva tiven o nivel

suficiente coma para correr unha carreira desas, pero... non estiven nos equipos que participaban. As cousas son como son, pero estou orgulloso da miña carreira. O primeiro día que pasei a profesional nunca imaxinei chegar onde cheguei.

A morriña é un sentimento moi noso, e sabemos que como na casa, en ningures. Despois de ter pasado por múltiples equipos, como lembra o seu período no Xacobeo?

Para min foi un soño feito realidade. Non só foi correr nun equipo galego, foi facer a miña primeira volta grande cun equipo da terra. Eramos un grupo de amigos. Con eles logrei moi bos resultados e, na casa, ofrecín o meu mellor nivel deportivo. Foi fermoso subir ao podio en Madrid como vencedor da Vuelta por equipos. Fun un privilexiado por formar parte desa familia durante catro anos.

Entendeu a súa desaparición?

Unha das razóns da súa desaparición foi porque, en teoría, non se podía sustentar un club só con cartos públicos, pero, despois gastábbase moito máis diñeiro na organización dun evento. É lícito facelo e teríanse unhas razóns de peso, pero o reparto podería ter sido diferente.

Nos últimos anos, Galiza está a cobrar unha gran importancia na Vuelta, sorpréndelle?

Para min o ciclismo é un dos deportes máis rendíbeis economicamente a nivel publicitario. Para atraer turistas mostrando unha paisaxe, por exemplo, cun pelotón ao seu paso por unha zona de costa. Sempre me lembro da miña sogra, que dicía que ela miraba o ciclismo porque lle gustaba ver as paisaxes que saían nas competicións.

Como ve o futuro do ciclismo galego?

Agardo que na Galiza, nun futuro, poida existir un equipo parecido. Se non, aos nosos deportistas non se lles abrirán as portas por ningún lado. Moitos atópanse na antesala do profesionalismo e teñen calidade para ser profesionais, pero ao non existir ningún equipo galego que lle dea esa esperada oportunidade ao final terminan abandonando. Imposible, por suposto, non hai nada, pero... cando existía o Xacobeo dábaselle a oportunidade, como mínimo, a catro rapaces cada ano. Agora é máis difícil que atopen un oco dentro do pelotón. Cómpre traballar moito a canteira, meter diñeiro nela e non separar esa canteira do máximo nivel, porque ao final uns nútrense dos outros. Todos os rapaces terán o soño de chegar a profesionais e ser Suso Blanco Villar, Álvaro Pino, Ezequiel Mosquera, David Blanco... e o equipo irá sacando corredores. O mellor exemplo é o País Vasco.

O ESTADO DO DEPORTE GALEGO, A DEBATE

Os xornalistas **Afonso Eiré** (coñecido tamén como 'Pucheiro', director de 'A Nosa Terra' e responsábel de volumes como 'O fútbol na sociedade galega'), **Noela Rey Méndez** (redactora xefa de 'El Ideal Gallego' e autora do libro 'Os Nosos: Futbolistas e adestradores que defenderon as cores do Celta e do Deportivo'), **Silvia Carregal** (directora de 'As Nosas', xornal deportivo centrado no deporte feminino galego) e **Héctor Pena** (responsábel dos Deportes de 'Nós Diario' e de publicacións como 'Historia do Trofeo Teresa Herrera') protagonizan esta palestra, na que dialogan sobre a situación do deporte na Galiza e a súa evolución, a importancia dos poderes públicos na súa promoción ou as seleccións deportivas galegas e o seu poder nacionalizador, entre outros temas.

Héctor Pena: Gustaríame abrir a palestra cun tema chave: as seleccións deportivas galegas. Entendo que coincidimos en que se non existen, con excepcións como a do gaélico, é por razóns políticas, pero que máis causas de fondo observades? Económicas? Sociais?

Afonso Eiré: As seleccións galegas de base sempre quedan campioas do Estado ou finalizan as súas competicións en postos preferentes en multitud de disciplinas, aínda que logo non teñan continuidade no profesionalismo. Alén da política, isto é debido ás condicións socioeconómicas que hai e á escaseza de recursos e de pistas axeitadas onde practicar o deporte, mais tamén de adestradores que poidan conducir á xente que así o queira a dar o salto dun deporte de entretenemento a un profesional.

Noela Rey Méndez: Pero, falando de cartos, e do caro ou non caro que pode resultar levares unha selección adiante, o certo é que houbo un tempo, non hai tanto, en que existía un equipo, o Xacobeo Galicia de ciclismo, que é o más parecido a unha selección galega que podíamos ter e que acabou porque, supostamente, era carísimo mantelo e telo rodando durante todo o ano. Non obstante, non quero nin saber o que se gasta cada ano en traer a Vuelta Ciclista a España á Galiza. Entón, é realmente unha cuestión de cartos ou é que nas bases dá igual, pero no momento en que xa se chega ao profesionalismo non interesa ter unha selección galega por cuestións políticas?

A.E.: É unha cuestión de planificación e de vontade política. Eu loitei moito por ter unha selección galega de fútbol, que

non se pudo conseguir até que houbo as condicións políticas idóneas, xa en 2005. Lembremos que nos anos 80 ía xogar unha selección galega e que foi desbaratada desde dentro do nacionalismo polos servizos secretos españoles, así de claro, porque o partido estaba para xogarse con Euskadi de modo inmediato.

Silvia Carregal: Para mi é unha magoa que ás veces a política se mesture con outro tipo de cousas coas que se cadra non tiña que mesturarse, e vemos que pasa non só coas seleccións, como a galega, senón tamén noutros ámbitos do deporte que pouco teñen que ver cos valores que defende. Por exemplo, e ao fío do que apuntaba Noela sobre a Vuelta e o equipo ciclista galego, eu víxoo distinto, porque por unha banda se promovía a profesionalización dunha moi boa xeración de ciclistas galegos, pero efectivamente era caro, porque as cousas custan cartos, como todo na vida, e o deporte non se diferencia nese aspecto. Porén, o de traer La Vuelta a terras galegas ten menos que ver coa promoción do deporte en si mesmo e más coa promoción turística Canto supuxo o ascenso ao Ézaro para Dumbría en cuestións de posicionamento dese recuncho galego tan fermoso? Alí din que son os cartos mellor gastados en anos. La Vuelta hai moitos anos que vai aos sitios por cuestións de promoción turística de quen paga máis que por cuestións deportivas.

A.E. E casos como os de Mos, que non teñen nin un hotel sequera, por que vai por aí a carreira ano tras ano? Son cousas da política, e o deporte é unha cuestión política, como demostra a existencia dunha Lei do Deporte. A xente

que goberna agora ve o deporte como un negocio, por iso ao deporte de base non se lle dá a importancia que merece, nin tampouco a disciplinas que teñen moitos practicantes pero non apoio institucional, como é o caso da billarda, que houbo que loitar moito para que fose recoñecida. En 'A Nosa Terra', xa en 1977, loitamos por iso. E seguindo nesta liña, por que non pasa o mesmo coa loita galega? Por que non hai unha Federación de Loita Galega como as hai de loita canaria ou de loita leonesa? Por que non se recuperan as carreiras de cabalos nas praías, que as houbo historicamente na Galiza, xunto con modalidades propias como a andadura? Por que aquí os eventos deportivos sempre están orientados a desenvolverse naqueles sitios que teñen proxección turística, e non coa finalidade de que a xente pratique deporte?

S.C.: Nós en 'As Nosas' sempre insistimos nesa visión do deporte máis alá da competición.

A.E.: Claro, é que hai que velo así. O deporte é política deportiva. En Fene, cando entrhou Rivera Amoso, conseguiron en oito anos ser o concello con máis licencias deportivas en todo o Estado, con equipos punteiros por exemplo en halterofilia. En Moaña foi onde conseguiron que as traiñeiras recuperaran o seu pulo, porque cando entrhou Xabier Abalo en 1979 quedaban unicamente tres traiñeiras competindo na Galiza. Foron os concellos democráticos quen pularon por que as traiñeiras teñan o papel que teñen hoxe no país, e iso demostra que a política deportiva é a que incentiva a práctica do deporte.

S.C.: As Administracións Públicas obviamente teñen que intentar promover hábitos de vida saudábeis, mais eu teño para min que tamén na sociedade civil debemos estar activos, e na miña opinión quen ten que representar un papel importante nese eido son as distintas federacións. Eses entes encárganse de algo moi importante, como é a xestión deportiva. Nas federacións nas que houbo en determinados momentos unha xestión deportiva realmente planificada, a longo prazo... obtiveron resultados. No balonmán están saíndo as cousas bastante ben porque están facendo unha xestión seria, planificada e a longo prazo, como demostraron na irrupción da pandemia, reaccionando moi rápido e pondo en valor o balonmán galego. Aí está o caso de Mercé Barrientos, que en canto toma posesión hai uns anos da Federación Galega de Taekwondo prodúcese unha auténtica revolución, pois o número de licencias femininas e o posicionamento da muller dentro dos distintos estamentos (árbitras, adestradoras...) teñen un aumento brutal en moi poucos tempo, e iso é unha cuestión de intencionalidade, de xestión sobre todo, de ter intención de facer cousas diferentes, porque para iso están as federacións. Estas cousas hai que facelas a longo prazo, como demostran as seleccións galegas de base, que adoitan ter bastantes bons resultados. Pero logo temos ese teito de cristal, e non fallo de mulleres senón de idades, que os para, porque non hai apoio económico aos clubs, que custan un mundo, porque facer as cousas ben require un

Afonso Eiré: "O regreso da selección galega de fútbol, que ía ter lugar xa nos anos 80, foi desbaratada desde dentro do nacionalismo polos servizos secretos españoles".

sostén económico que non pode vir soamente da Administración Pública, que si ten que estar aí, pero non pode ser o noso único recurso, temos que involucrarnos como sociedade.

A.E.: A práctica do deporte é un dereito dos cidadáns, e son as administracións as que teñen que proporcionarle ese dereito, como coa saúde e a educación. A idea do deporte da dereita sempre foi unha idea de utilización. Na Galiza sobre todo de utilización cara o turismo, porque aquí parece que non podemos facer outra cousa máis que turismo, "carrexamos turistas en carros de vacas", como dicía Bautista Álvarez. Hai concellos que tiveron polideportivos e ximnásios fechados, como o do Berbés en Vigo, durante varios anos. Por que? Porque desde as administracións non se ve o deporte como un dereito. Isto demostrase en que aquí, durante moito tempo, os deportes nos que eramos punteiros tiñan moi pouco nivel de tecnificación, podían facerse case sen instalacións, sen adestradores...

H.P.: Apuntaba antes Silvia o dato sobre o alto nivel das seleccións galegas de base. Eu hai uns meses publiquei en 'Nós Diario' unha reportaxe sobre o 15 aniversario do regreso da selección galega de fútbol, en 2005, na que falara con varios dos protagonistas que desde as súas distintas perspectivas coincidían en lembrar aquel encontro que encheu o daquela Multiusos de San Lázaro de Compostela como unha auténtica festa do fútbol, do deporte e, por que non dicilo, de reivindicación da Galiza como país. Entón, vós onde vedes que, como salientabades, está o problema para que as cousas vaian ben só na base, porque casos como este que mencionaba da selección galega de fútbol demostran que, cando se quere, as cousas teñen éxito, funcionan, deportiva, social e mesmo economicamente. Por que non é esa a realidade do día a día do deporte galego? Onde está o problema?

A.E.: Un deles é que non hai unha estrutura básica deportiva. Non só de instalacións, senón de adestradores. Cando hai bons técnicos e xestores deportivos, ese deporte vai ben, como apuntaba antes Silvia Carregal. Pero, como me dixera a min Fraga Iribarne, "a min non me interesa que xogue a selección galega de fútbol, porque apoiala é facer nacionalistas". Isto díxome claramente en máis dunha ocasión.

H.P.: E estaba equivocado?

A.E.: Non, penso que non (ri).

H.P.: Aí temos o exemplo dos recentes éxitos da selección española de fútbol na pasada década, coas Eurocopas de

2008 e 2012 e a Copa do Mundo de 2010. O máximo movemento españolizador que houbo no conxunto do Estado nas últimas décadas foron eses títulos da selección española de fútbol, iso é innegábel. Lembrade como estaban os edificios, que case todos tiñan polo menos unha bandeira española colgando das fiestras.

A.E.: Por suposto. Eles sábeno moi ben, e por iso a utilizan como factor de españolización. E tamén saben o que pasou cando xogou a selección galega, como a xente cantaba o himno, o boom que houbo coa camiseta, que áinda a día de hoxe se ve polas rúas... eles non queren iso, queren evitalo, é unha cuestión política. Como me dixo un conselleiro da Xunta daquela época: "Se ti estiveses no meu cargo e tiveses a miña ideoloxía, tampouco pularías pola selección galega". Lembremos o 23-F e o "Pacto do Capó", que implicou a parada dos encontros previstos das seleccións galega, de Euskadi e de Catalunya.

S.C.: E non é unha mágoa que algo con valores tan importantes como o deporte e que nos achega tanto en temas de saúde, comunidade e demás, acabemos como sociedade empregando ese referente tan grande para cuestións políticas, dun ou doutro lado, como resaltaban Afonso e más Héctor? É o mesmo que pasa coa lingua: a nosa lingua non é nin de dereitas nin de esquerdas, é dos e das galegas á marxe da ideoloxía política de cada un. No momento en que lle pombos bandeiras a determinados actos excluímos a unha parte da poboación, por iso debemos buscar un punto de unión no que esteamos todos de acordo e que permita sacar as cousas adiante.

A.E.: Os da Guarda identifícanse co seu equipo de balonmán, en Moaña coa súa traiñeira... Ti non lles podes dicir a ese público que non se identifique. Entón, por que pasa coa selección galega?

S.C.: A identificación como pobo é clara, obvio, pero penso que non debe ser política. Cando facemos ese tipo de cuestións estamos botando fóra xente que se sumaría se non tivese ese cariz político. É como chegar á Coruña antigamente, cando se falaba moi pouco galego, e xa a xente pensaba dúas cousas: ou que eras da aldea, ou do BNG. Pois ao mellor ningunha das dúas (ri).

A.E.: Eu defenderei sempre a lingua galega, e por defendela estou dándolle un matiz político nacionalista? Non, estou defendendo a miña lingua, e teño derecho a defendela, igual que defendo a miña selección de fútbol, a de fútbol gaélico, ou como defendo o Club Deportivo Chantada, que foi onde eu xoguei, loxicamente (ri). Hai unha identificación, certo, pero quen usou sempre a lingua e o deporte para pór barreiras foron determinadas ideoloxías da dereita, non os nacionalistas por pedir que exista unha selección galega.

Que facemos, non pedila? Se non fora polos nacionalistas cando chegaron ao Goberno, non se recuperaría a selección galega de fútbol.

Silvia Carregal: "A política é importante, pero tamén a xestión das federacións deportivas. Ái está o caso de Mercé Barrientos, que cando toma posesión da de taekwondo dá lugar a unha auténtica revolución, pois o número de licencias femininas multiplícase e o posicionamento da muller nos distintos estamentos ten un crecemento brutal".

N.R.M.: A min chámame moito a atención o que acontece no Reino Unido, que en determinados deportes Inglaterra, Escocia, Gales... compiten pola súa conta e despois, nos Xogos Olímpicos, xúntanse e non hai ningún problema e pouca xente levanta a voz, e se un escocés gaña a proba de ciclismo e festexa coa súa bandeira ninguén protesta nin chora. Igual aquí non estamos áinda no período de crecemento necesario para chegar a ese punto e que non haxa friccións, porque áinda somos un pouco novos nisto de expresarnos democraticamente como galegos sen que se nos bote ninguén enriba.

A.E.: O problema é que a UEFA e a FIFA veñen de determinar que Euskadi non pode participar nos seus torneos.

N.R.M.: Si, e eu achaco esa medida á ausencia de madurez democrática, política e incluso como sociedade, que impide que a Federación de Fútbol de Euskadi, ou a galega no hipotético caso, chegue ante institucións internacionais como a FIFA e a UEFA para pedir, como no gaélico, xogar coa miña bandeira e o meu escudo en determinadas competicións sen que se monte unha boa.

DEPORTE, POLÍTICA E SOCIEDADE CIVIL

N.R.M.: Teño unha pregunta para todos, temos paciencia no deporte? Cando comezamos a construír as categorías inferiores, se chegan a un campionato e quedan sétimos... ao ano seguinte seguimos apoiándoos? Somos demasiado resultadistas? Non teríamos que deixar eses resultados un tanto de lado, para medrar de modo sostible e non condicionados a que xurda algunha xeración boa como por osmose?

S.C.: É unha pregunta moi interesante. Nin temos paciencia, nin vai acorde cos valores do deporte. Tempo atrás falaba con Lis Franco ao respecto dunha actividade que se fixo no Concello da Coruña, na que colaboraron Deportes e Educación e na cal deportistas olímpicos e olímpicas pasaron polas escolas dando charlas e contando as súas experiencias, e ela explicábase que os olímpicos dicían que a xente do deporte, as persoas deportistas, saben mellor que ninguén, e por suposto que nós as xornalistas, que despois dun partido vén o outro, e que perder é unha parte do xogo, unha aprendizaxe, e que chegarán máis oportunidades, cousa que ás veces non somos capaces de asimilar

desde fóra. E, de feito, contoume que os rapaces da palestra entenderon perfectamente todo o traballo que hai detrás, entenderon que o deporte se algo non é, é inmediato. O éxito no deporte aparealla moitos anos de esforzo, de traballo, de preparación, de non renderse. Cantas veces tivo que repetir as técnicas de salto Ana Peleteiro, canto tivo que traballar Belén Toimil para chegar até onde chegou?

H.P.: Tiven a sorte de falar con ela [Belén Toimil], e é un exemplo espectacular. Pregunteille concretamente que leva a unha atleta que xa non era unha Júnior, senón toda unha Sénior, a cambiar a técnica de lanzamento que domina de toda a vida, como é a lineal, pola xiratoria, e en resumo explicoume que o viu como dar un paso atrás para dar dous adiante. E saíndo dunha lesión nun lugar tan delicado como o xeonllo, ollo. Chapeau.

A.E.: No deporte hai que cambiar conceptos e ir cara unha idea do deporte como ben de servizo público, investindo en adestradores e xestores que reflectan esa idea. No Celta Alevín, que tan bo papel fixo no campionato estatal, eu coñezo algúns dos adestradores, como Juan, que me dixo que o concepto deles é o de educar os rapaces, non en que sexan grandes figuras, senón en que fagan deporte como meta final. Lembro como me chamara a atención que un rapaz que xogaba en alevíns no Matamá me comentara que deixou o fútbol porque, dicía, metía moitos goles e os outros rapaces choraban. Ha que practicar deporte, os rapaces deben practicar deporte, os vellos deben practicar deporte e, despois, se saen figuras, pois é como se sae un pintor, un escultor ou un escritor bo, pero non ten que estar orientado a crear grandes deportistas, o cal non quita que sexa unha vergoña que infraestruturas como as pistas de atletismo de Balaídos estean desfeitas, porque aquela xente que destaque ten o dereito de poder prepararse ben para brillar no deporte.

S.C.: E que volvemos ao peso da sociedade civil. Na Mariña hai moitos atletas que están despuntando, e clubs e Federación pediron que se fixeran unhas instalacións nunha zona ben accesíbel para eles, porque tiñan carencias nas instalacións, pero como hai clubs e federacións que son capaces de poñerse de acordo, adquiriron unha posición de forza que por separado non tiñan. Lembremos tamén que de toda a vida houbo moiñísimas pistas e instalacións deportivas que están en colexios e que pola tarde fechaban e non podían usarse, e só nos últimos tempos comenzaron a chegarse a acordos para que poidan utilizarse, independentemente da titularidade.

A.E.: Iso estaba no programa deportivo do nacionalismo xa en 1975, mira canto tempo nosleva (ri).

S.C.: E parece de sentido común, non? Un polideportivo ou unha pista baleira, que cunha mínima organización podería usarse e que non estea sendo utilizada... iso non pode ser.

N.R.M.: Teño a impresión de que imos como a refachos.

Noela Rey Méndez: "O Reino Unido compite xunto nos Xogos Olímpicos e logo Inglaterra, Escocia, Gales... participan por separado en moitas outras competicións. Igual aquí non estamos ainda no período de crecemento necesario para chegar a ese punto e que non haxa friccións, porque áinda somos un pouco novos nisto de expresarnos democraticamente como galegos sen que se nos bote ningúen enriba".

Que por determinadas cuestións hai deportes que se poñen de moda e lembrámonos da selección galega, por exemplo, cando Iago Aspas non vai á Eurocopa. Entón é cando pensamos no equipazo que teríamos, pero igual é un tema no que non reparamos no resto do ano. Explícome, está moi ben pensar nas seleccións galegas o Día da Patria, nos libros en galego no Día das Letras, pero igual tamén hai que facelo o resto do ano, non? As institucións deben facilitar, si, pero non accordarmos de Santa Bárbara só cando trona, senón todo o ano dos beneficios que representa o deporte e de todo o que implica de positivo para nós, porque se non se che da ben o fútbol, igual hai que darlle a oportunidade a outra disciplina, porque no teu interior pode agocharse un gran loitador ou un palanador de primeira.

A.E.: Ademais pasa outra cousa. Os galeguistas tiñan moi claro que había que construír sociedade civil, e por iso impulsaron clubs como o Celta, o Deportivo, o Eiriña de Pontevedra... pero claro, chegou o 36 e o deporte foi utilizado por parte do Movemento Nacional, que se repartiu os clubs por categorías ou por determinados deportes: uns á OJE (Organización Juvenil Española), outros aos curas, outros á Sección Feminina... E fixérono non só por razóns políticas, senón tamén económicas. Chegada a democracia, houbo que ir facendo cambios –algúns democratizáronse, como o Náutico de Vigo- e mesmo se crearon clubs novos, con outro concepto do que é o deporte e do que é a realidade galega, adaptándoo ás nosas circunstancias socioeconómicas, algo que levou moito tempo.

S.C.: Hoxe por hoxe pórse á fronte de calquera tipo de asociación, de clubs... xa sexa deportivo, veciñal ou social, é de auténticos valentes, porque o único que levas son críticas, hai pouca xente que colabore e supón moiñísimo traballo que quitas do teu tempo libre e da túa familia. Por iso a maior parte da xente que está na directiva de clubs para mim merece o meu máis absoluto recoñecemento, porque son as persoas que fan posíbel que poidamos facer deporte.

A.E.: As Administracións Públicas teñen o deber de facilitarles o traballo, apoiándoos.

S.C.: Non o discuto, pero é esa xente dos clubs, co apoio das federacións, as que deben facerse fortes para artellar o seu

crecemento co apoio das administracións públicas, ademais de con patrocinios privados, porque o deporte tamén ten negocio por detrás. Temos que profesionalizar o deporte, porque no momento en que o consigamos dignificaremos e estaremos sacando adiante moita xente moi válida, por iso penso que hai que facer unha pequena autocrítica, e non agardar que as administracións veñan sacarnos as castañas do lume, prefiro sacar eu o caldeiro con auga e a mangueira e non agardar até que veñan.

N.R.M.: Quizais a cousa non sexa que as administracións tiren da xente, senón que apoien o que a xente esixa. A rede da Administración ten que estar aí.

A.E.: Hai que ir máis aló, ten que haber unha planificación deportiva consciente e con obxectivos a anos vista, como hai unha planificación educativa e sanitaria. Claro, non é igual a planificación da dereita que da esquerda, que a dun partido nacionalista ou a dun español. Neste ámbito, o que supuxo un antes e un despois foi o programa deportivo do PSOE das primeiras eleccións municipais, no que participamos xente que non eramos do partido, pero que fomos convidados a facelo. Pero nós na Galiza xa tiñamos o noso, pois o nacionalismo xa afondara antes nese tema, e as diferenzas eran evidentes.

H.P.: Pero o escenario entendo que nestes anos cambiou radicalmente. E vese a intención, con maior ou menor intensidade, dos poderes públicos de fomentar o deporte. Quizais por cosmética, ou con fins electoralistas, pero eu vexo unha clara evolución, por exemplo, con respecto a hai 20 anos.

S.C.: Xa che digo eu que si

A.E.: Si, cambiou totalmente. Claro que avanzamos, como en moitas cousas, e a mentalidade deportiva é unha delas, a pesar de que queden retrógrados nalgúns directivas de clubs ou en certas federacións nas que está enraizada moita xente de estrema dereita, como o señor Javier Tebas na Liga de Fútbol Profesional. Queda moito por depurar.

N.R.M.: Igual estamos un tanto atrasados con respecto a outros lugares como Euskadi ou Catalunya, pero coincido en que algo si que se avanzou. Por exemplo, cando eu era pequena non tiven a oportunidade de xogar ao fútbol, pois non existía o fútbol feminino na miña zona.

A.E.: E ánda así ese avance custou moito traballo. Cando eu

Héctor Pena: "Áinda queda un sector da poboación que ten ese vello concepto do deporte en xeral, e do fútbol en particular, como dunha actividade idiotizante, o que omite todo o impacto da influencia que ten no proceso de construcción dunha identidade nacional".

era un rapaz ser militante de esquerdas e deportista era unha anomalía, facer conferencias sobre deporte levaba a que se riran de ti. Daquela ánda o fútbol, e por desgraza hoxe para algúns xente, era o opio do pobo, e só hai que ler as redes sociais, que cada vez que se analiza o fútbol desde o punto de vista sociolóxico críticamente ou directamente fan mofa de ti.

H.P.: Eu véxoo no día a día, hai un sector da poboación que ten ese concepto do deporte en xeral, e do fútbol en particular, como dunha actividade idiotizante que, e nada máis lonxe da miña intención que volver ao inicio da conversa, omite todo ese impacto, esa influencia na construcción da identidade nacional que ten o fútbol.

A.E.: Claro! Hai quen di que o fútbol foi usado como elemento de regresión, pero é porque non coñecen o caso de Alxeria, onde foi usado como elemento de liberación. Hai moita xente de esquerdas que foron xogadores de fútbol: Camus, Galeano... viviron o fútbol e saben o que hai dentro, e por iso escribiron tanto sobre ese tema. Camus dixo "todo o que sei da vida, aprendino do fútbol".

N.R.M.: Eu tiven moitos compañeiros xornalistas, e xente nova, doutras sección como Cultura ou Política, que cando lles pedías unha man na sección de Deportes contestaban con cousas do tipo "ai, non, que iso é moi pouco para miñ". Temos unha concepción do deporte ánda como se fose un pasatempo, hai que traballar nese tema.

A.E.: E que nas redaccións, antigamente, ollo, a Deportes ían os enchufados ou os parvos (ri).

S.C.: Para deportes vale calquera, téñoo escoitado (ri). E ao mellor vale calquera se só falásemos de fútbol, e ánda así seguramente non, pero cando entramos noutros deportes, noutras normas, moito ollo. Falar con coñecemento de causa de ximnasia rítmica, de vela... é complicadísimo.

AFONSO EIRÉ

SILVIA CARREGAL

HÉCTOR PENA

NOELA REY MÉNDEZ

MERCÉ BARRIENTOS

Mercé Barrientos é unha persoa polifacética: deportista, docente nun instituto, presidenta da Federación Galega de Taekwondo, vicepresidenta da Estatal e fundadora e actual dirixente da asociación Mulleres Deportistas Galegas (Mudega) son só algunas das experiencias vitais dunha muller que, ante todo, axunta afouteza e honestidade

"Nunca esquecerei a frase dunha persoa que eu consideraba amiga, que me dixo, xa no ano 2002, "e ti cres que sendo muller as institucións te van tomar en serio?"

Como lle xurdiu o interese polo mundo do taekwondo?

A miña relación co deporte xorde dunha forma totalmente accidental. De pequena vivín na Coruña co meu avó e a miña avoa. Con catro anos, leváronme o ballet Rei de Viana, e aí comezou todo. Despois trasladéime a Muxía co meu pai e coa miña nai. Supoño que os meus proxenitores se decataron de que tiña unha enerxía bastante desbordante que eles tentaron canalizar dalgún xeito, así que cando abriron o primeiro ximnasio en Cee os meus pais non o pensaron dúas veces, porque me pasaba a vida guerreando, pegándolle ao irmán e a todo o mundo. O ximnasio anunciaba unha arte marcial, o taekwondo, que daquela parecíame unha cousa estraña, de nome impronunciábel, porque eu quería facer karate ou judo, que era o que se practicaba nos anos 80.

Como lembra a sensación de pisar un ximnasio por primeira vez?

Lérbrome do meu primeiro adestrador, que me daba pavor (ri). Eu era pequena e el un señor moi delgado, con tez escura, barba... así que ao principio dábame algo de medo, pero como eu era moi afoutada, e enriba viña do ballet e era hiperlaxa, como a miña nai, empezóuseme a dar moi ben esa arte marcial que esixía ter que realizar golpeos coas pernas, controlando moito a coordinación co tren inferior. Cando a un neno algo se lle da moi ben, que fai? Pois segue a facelo, porque se sinte gratificado. Ademais, era o único establecemento deportivo que había na Costa da Morte, non había outra cousa que puideras facer.

Anos 80, lonxe das grandes cidades... a xente estrañouse de ver a unha rapaza practicando unha arte marcial?

Creo que a miña avoa non comprendía aquilo e non sabía en que consistía, afortunadamente. Daquela tamén corría moito, ao non ter ningunha instalación deportiva a man. Eu ía correndo de Muxía a Añobres, que está a uns sete quiló-

metros. Cando chegaba até alí, tomaba un pouco de auga do pozo e volvía. Isto a miña avoa non o acababa de comprender, e non só a miña avoa, senón os amigos dos meus pais. Cando me vían correr paraban o coche e preguntábanme: "lévate?" Marchaban sorprendidos, pensando "esta rapaza non está ben". Esa era a situación do deporte na Costa da Morte naquela época, inexistente, e moito más para as mulleres. Que un home puidera xogar ao fútbol... tiña un pase, pero unha muller corriendo por aí era impensábel.

Por que decidiu pasar do tapiz aos despachos?

Eu pasei moitísimos anos facendo taekwondo, era algo que me apaixonaba. Xa formaba parte da miña natureza, e ese deporte adaptouse a mi. A capacidade de sacrificio, o facer as dietas, o sufrimento... levaba tantos anos competindo que mesmo sacara títulos de arbitrase, os ciclos de adestrador, algún que outro Dan... O que pasa é que eu sempre funche unha persoa moi crítica, e xa desde os 20 anos vía cousas que non me casaban cos valores do deporte, e pensaba que se poderían facer dun modo máis honesto e efectivo para promover o taekwondo. Tamén se deu unha situación moi común no mundo das federacións: había un presidente que non tiña alternativa, polo que se presentaba ás eleccións coma candidato único, cunha Xunta Directiva e unha Xunta Electoral elixidas a dedo. O pulo que ese presidente tiña ao comezo ía decaendo, e con el o nivel de actividade. Nós eramos xente moi nova que cada vez demandaba máis, saímos a eventos internacionais, víamos como se movían outros deportes e, ao final, buscamos un candidato alternativo.

E funcionou a súa manobra?

O candidato era unha persoa que tiña sido moi crítica e xa contaba con experiencia en cargos directivos, pero no último momento deixounos colgados, chegando a un

pacto co último presidente e mudando de bando. Tiñamos inquedanzas, poder real na Asemblea, pero non había candidato. Entón o meu compañoiro Jesús Benito, subcampión do mundo, animoume a presentarme.

Con éxito?

Si, animeime. Comenteille á Asemblea que non tiñamos candidato e que me ía presentar eu para evitar as queixas de sempre. "Agora teredes unha segunda opción", dixen. Foi un pouco pola brava (ri).

E como lle sentou á Asemblea tanta valentía?

Pois houbo de todo. Nunca esquecerei a frase dunha persoa que eu consideraba amiga. Díxome: "E ti cres que sendo muller as institucións te van tomar en serio?". Isto xa no ano 2002. Esta frase viña dun mito, que era que o presidente tiña moi boa relación coa Xunta. Ao final, dito peso específico viña polo seu cargo, non pola súa persoa. Está claro que a Asemblea fixo de avogado do diaño. Tamén me preguntaron que faría se tivese que escoller un seleccionador galego que non fose da miña corda, e respondinlle moi segura que, polo ben da Federación, as cousas non as levaría a un plano persoal. O camiño, de inicio, non foi fácil, porque eu viña directamente do tapiz.

Como viviu o día das eleccións?

Antes dese día fixose unha proba no colexio Santa Apolonia de Santiago para ver como traballariamos ambos os candidatos, explicando como emendaríamos certas situacións, por exemplo. Ao final, dixéronme que me apoiarían a min. O día das eleccións fun impugnada polo outro candidato e a Xunta Electoral aceptou esa impugnación. O candidato dicía ter dúbidas de que eu fora galega.

Que a consideraba, unha meiga?

Pode ser. O que estaba claro é que eu era de Muxía, que traballara moitos anos na Xunta e que aínda seguía pertenecendo á selección galega, pero aínda así tiñan "dúbidas razoábeis" de que eu fose galega. Tamén aseguraban que tiña aberto un expediente.

"A situación cando eu chego á Federación Galega de Taekwondo era moi común nese mundo, pois había un presidente que, como non tiña alternativa, presentábase ás eleccións como candidato único e gañaba sempre"

Como se resolveu este problema?

O até entón presidente asegurou que non se podía votar. A Asemblea sublevouse e decidiu votar. Ao final, o presidente sacou tres votos, o seu e dous máis, e o resto de votos foron nulos porque na papeleta poñía o meu nome: Mercé Barrientos. Reclamamos ao Comité de Xustiza Deportiva, acheguei datos de que era galega e de que non tiña aberto ningún expediente disciplinario. As eleccións, que se celebraran en novembro de 2002, tiveron que repetirse en xullo de 2003. Tardou moito en resolverse. Moncho Brigos, que entón era subdirector Xeral para o Deporte, lavou as mans. As cousas mudaron cando chegou José Ramón Lete á Secretaría Xeral para o Deporte, interesándose por saber que pasaba. Sempre lle estarei agradecida. Supoño que tardaron en tomarme en serio porque eu daquela aínda competía. Lembrome de saír competir co crespón negro polo desastre natural do Prestige.

Queda claro que a corrupción non é algo da política, tamén existe no deporte, pero desta non se fala, ou falase bastante menos...

O deporte non lle importa a ninguén. Só hai que fixarse en quen son os últimos ministros de Cultura e Deporte e nas persoas que asumiron a presidencia do Consello Superior de Deportes (CSD). Ter unha medalla olímpica non é unha traxectoria para ter unha carreira na Xestión do Deporte. A día de hoxe temos de presidente do Comité Olímpico unha personaxe que presentou unha tese feita por outra persoa co seu nome, e aí segue. A corrupción atópase aos máximos niveis. Hai unha indefensión e unha inseguridade xurídica

enorme. Isto si é para estudar nunha tese. E a ninguén lle importa. Eu teño ido a solicitar unha entrevista ao CSD con Ángel Luis López de la Fuente, o subdirector, levarlle unha cesta de documentación que demostraba unha serie terrorífica de corrupción e el non saber de onde sacara todo iso. Pois acababa de sacala da inspección económica do Consello Superior de Deportes. A meirande parte eran xustificantes falsos: técnicos deportivos que eran fillos do tesoureiro, psicólogas do Centro de Alto Rendemento que eran fillas de, cargos que cobraban máis de 100.000 euros e aínda por enriba pedían dietas...

Despois de ter vivido todo isto, como pode seguir vinculada ao mundo do deporte?

Porque o deporte non é iso, pero si que deixei a Federación Galega, aburrida de loitar contra estas cousas. Lembrome de ter recibido unha chamada da Policía Nacional para que lles facilitase a documentación que mostraba a corrupción da Federación Española, a mesma que lle tiña entregado ao Consello Superior de Deportes. Proporcioneilla á Unidade de Delincuencia Económica e Fiscal e o resultado foi a imputación de toda a directiva da Federación Española.

Lembra cales foron eses cargos?

Malversación de caudais públicos, falsidade documental, coacción por tentativa de coerción á Unidade de Delincuencia Económica e Fiscal... Aínda así, a varias desas persoas as mantiveron dentro da Xunta Directiva do Consello Superior de Deportes.

Quédalle algún recordo feliz no mundo do deporte?

Quedo con moitos e boísimos. Hai unha frase de Arsenio Iglesias que di: "Nós éramos un club pequeno con poucos medios que chegou a facer grandes cousas". Pois nós, na Federación Galega de Taekwondo éramos unha entidade pequena que chegou a situar o taekwondo da terra no máis alto do panorama estatal. Entre outras cousas, fomos os pioneiros en implantar a modalidade de Exhibición, organizamos o primeiro Campionato de Europa Sub-21, abrimos a categoría de Exhibición de adultos... houbo momentos moi gratificantes.

Exa, desde fóra, como ve o futuro do taekwondo galego?

Eu estiven dúas legislaturas no cargo e cambiei os estatutos para que fosemos un colectivo que apostase polo ben común, do que se beneficiasen todos os clubs. Incluso chegaron a subir as licencias e as subvencións. Porén, agora volve a pesar máis o egoísmo, o que "eu gaño". Así é complicado facer canteira e que atopemos grandes deportistas. O futuro do taekwondo galego pasa por volver tender pontes e pensar no ben común.

Hai 13 anos que fundou a asociación Mulleres Deportistas Galegas (Mudega) xunto con outras compañeiras. Aquela frase covarde que lle dixerón en 2002 de "e ti cres que sendo muller as institucións te van tomar en serio?", foi a motivación definitiva que necesitou para fundala?

"O deporte non lle importa a ninguén. Só hai que fixarse en quen son os últimos ministros de Cultura e Deporte e nas persoas que asumiron a presidencia do Consello Superior de Deportes (CSD)."

Non exactamente. Mudega creouse nun contexto politicamente moi favorábel, e aínda que na sociedade galega actual falta moito o espírito de colectividade, tivo un gran apoio nos seus inicios que hoxe vai esmorecendo. Estamos cansas de recibir tan pouco apoio institucional, pero Mudega é más necesaria que nunca. Estase a revitalizar un discurso ultra conservador, no que se permite cuestionar calquera avance social. Que máis quixese eu que chegar un día e dicir: "Xa non ten sentido que Mudega siga". Pero dime, que deporte pode facer unha nena en Muxía? Non hai deportes. Se queren facer varios deportes teñen que percorrer 70 quilómetros.

Vostede é profesora de Educación Física. Como combate estas condutas nas aulas?

Coa creación de parellas mixtas. Deste modo, tanto nenos como nenas teñen que traballar en común e ser capaces de intervir, sen complexos. O modelo deportivo ten que ser integrador.

E vostede, tivo algunha referente para iniciarse no mundo do deporte?

Non, os meus referentes eran homes. Eu loito para que o meu alumnado teña referentes de ambos os性os. Teño unha frase que o explica moi ben: cando comecei a facer deporte quería ser un home, cando era unha adolescente quería ser un home e, tempo despois, dinme conta de que eu non quería ser un home, o que quería era o status e a liberdade que tiñan os homes. Teño estudiado moito a historia do deporte e non coñecín ningunha muller, non aparecían por ningures, por exemplo, a tenista Billie Jean King. Tampouco nos medios de comunicación, onde non teñen peso e non se fai ningunha intervención sobre elas. Por exemplo, o diferencial de licencias entre homes e mulleres é o mesmo que hai 30 anos. Oxalá algún día teña que deixar de ser necesaria Mudega, pero levará tempo, será como unha onda que vai arrastrando todo o malo ate que se normalice.

Cre que aínda existe unha brecha de xénero a día de hoxe no deporte galego?

Creo que si, e eu podo presumir orgullosa, xunto as miñas compañeiras, de todo o que conseguimos. Mudega era moi necesaria cando naceu, mais, a día de hoxe, tamén segue a facer falta, como se demostra coas iniciativas que se levan a cabo. Posteriormente, outros colectivos e persoas inspiráronse no noso labor para sacar adiante outros proxectos, o cal non deixa de servirnos de felicitación, pois significa que algo teremos feito ben.

A LOITA DOS NOSOS DEVANCEIROS

Como se adoita dicir, só se valora o que se coñece e só se protexe o que se valora. Por iso é tan necesario evitar por todos os medios a desaparición de modalidades deportivas propias como a loita galega, que ten unha orixe prerromana e sobrevive grazas ao traballo do Club Cambadela da Estrada

A A loita galega é un dos 64 deportes e xogos populares da Galiza catalogados en situación de perigo de extinción, segundo un informe da Unidade de Investigación en Psicoloxía Deportiva da Universidade de Santiago de Compostela realizado en 2009.

Este deporte ancestral, que ten a súa orixe nas loitas prerromanas do norte da Península Ibérica, consiste en pelexar dentro dun círculo de tamaño variábel co obxectivo de tirar o contrario de costas no chan, facelo renderse inmobilizándoo ou chimpalo fóra do espazo marcado. Na actualidade a loita galega só se practica na Estrada, baixo o amparo de Severino Gómez Neira, director técnico do Club A Cambadela, que leva pelexando pola súa recuperación desde hai moitos anos.

"Todo comezou ao coñecer compañeiros do meu pai que practicaban loita. Eles chamábano 'botar loitas' ou 'ir ás loitas'. En 1986 fixemos unha reunión en Ourense varios directores de clubs deportivos de diferentes artes marciais, e acordouse empezar a investigar sobre a loita galega", explica.

"Comezamos a indagar apoiados por un club de Lugo, dous de Ourense e un da Coruña. Tras un traballo enorme, atopamos moi pouca información e moitos destes clubs decidiron abandonar. Eles querían sacarlle unha rendibilidade económica e, desde Cambadela, apostabamos máis por unha vertente cultural", recorda Gómez Neira.

Pero o seu esforzo hercúleo e case solitario pronto tivo recompensa, como remarca Severino: "Desde Cambadela non paramos as investigacións e, grazas a un traballo durísimo, comprobamos que a loita buscaba medir forzas,

"Este deporte ancestral, que ten a súa orixe nas loitas prerromanas do norte da Península Ibérica, consiste en pelexar dentro dun círculo de tamaño variábel co obxectivo de tirar o contrario de costas no chan, facelo renderse inmobilizándoo ou chimpalo fóra do espazo marcado"

ás veces, incluso, con certa picaresca. Facíase a modo de xogo despois das tarefas agrícolas e mariñeiras. En cada lugar recibía un nome diferente. Nalgúns sitios chamábase 'ir á tumba', noutros era 'xogar ás abarcas' ou 'xogar aos caiados'. Ás veces os loitadores tiñan que estar de xeonlllos. Existían pequenas diferenzas entre uns lugares e outros, pero tratábase do mesmo deporte".

E como na Galiza sempre fomos moi nosos, a loita galaica tamén tiña o seu aquel á hora de executar os movementos e presentarse ante o adversario. Como puntualiza Neira, "na loita canaria, por exemplo, o agarre debe ser fixo. Con respecto á leonesa, que se modernizou, practícase cun cinto de coiro, cunha camiseta e un pantalón deportivo actual. En cambio, na loita galega, úsase un pantalón de vestir, coma os de antes, de mahón e remangado até os xeonlllos, ademais dunha faixa". Este elemento representa os antergos da Galiza rural, que a empregaban para cargar pesos. O agarre non ten por que ser fixo, pois pódese agarrar tamén da faixa. Despois, a parte técnica é semellante. Non se atopan diferenzas entre judo, jujitsu, loita galega, leonesa...

O bo facer da Asociación a Cambadela pronto chamou a atención das institucións, e a Dirección Xeral de Deportes contactou coa Federación Galega de Loita para incorporar Cambadela, co fin de dar pulo á loita do país. "O noso soño é poñela en valor, espallar a nosa cultura e que este deporte non se perda. Os precursores da loita imos tendo xa unha idade e queremos que o traballo que se fixo continúe presente nas novas xeracións. Así como a Federación Galega de Loita sempre nos axudou, non estaría de máis que a Administración se implicase un pouco", demanda.

MANTER A TRADICIÓN

Só se valora o que se coñece e só se protexe o que se valora. Sabedor da verdade que esconde esta frase, Severiano Gómez tivo claro que a conservación da loita galega pasa polas aulas. Deste modo, o club desenvolveu unha unidade didáctica que foi facilitada ao profesorado de Educación Física dos centros galegos para que o alumnado soubese da existencia deste deporte. "Cambadela nunca tivo un afán de negocio. Gran parte do tempo dedicámolo a dar cursos informativos nos colexiños. Realizamos unha parte máis cultural e outra de técnica e adestramento, para que o profesorado de Educación Física poida utilizarla como o que é, un xogo", remarca.

"Tamén ofrecemos cursos co apoio da Delegación Provincial de Deportes. Chegamos até a amosalo no Centro Galego de Tecnificación Deportiva (CGTD) de Pontevedra. En definitiva, unha parte do noso traballo céntrase no labor de adestramento no ximnasio e a outra no de conservación, para que se recoñeza e non se perda. E a nosa actividade está a dar os seus froitos. Moitos rapaces coñecen a loita, e no Shaolín xa contamos con tres adestradores. Ademais, a Federación está a apostar por este tipo de competicións, feito polo que estamos moi agradecidos", afirma.

OS VALORES DA LOITA GALEGA

O escritor estadounidense Steven Brust dixo unha vez: "A loita sempre paga a pena se o fin vale a pena e os medios son honestos". E, desde logo, as formas da loita galega non poden ser más íntegras, como lembra Severiano. "As loitas son un modo de medir forzas, mais nunca de forma violenta. Pola contra, o que se promociona é a amizade, a colaboración... Eu aconsello que a xente que asista a unha competición coma espectadora se fixe no respecto que se lle mostra aos participantes, aos árbitros e aos adestradores.

Ao final, todos formamos unha gran familia e a palabra violencia, na loita tradicional galega, non pode existir", expresa categórico.

ALGO MÁIS QUE UN DEPORTE

Hai un dato esencial na loita tradicional galega, pois é a única que practicaban tamén as mulleres. No resto de loitas non existen datos que verifiquen a súa participación, máis ben acostumaba ser cousa de homes. A investigación levounos até a Biblioteca Mundial do Deporte, onde atopamos un documento de 1812 que falaba das olimpíadas e mencionaba as loitas na Galiza, cunha referencia á súa práctica por mulleres", relata Gómez Neira.

"Incluso –engade– antigamente a Loita galega tiña certa connotación erótica, sendo un método para facer as beiras, como queda reflectido nalgúnha obra ilustre da literatura galega". Sirva como exemplo o poema 'A probiña, que está xorda!', da obra mestra de Rosalía de Castro *Follas Novas*, no que se fai referencia explícita a este deporte ancestral:

"Hai un dato esencial na loita tradicional galega, pois é a única –en contraste coa leonesa ou a canaria– que practicaban tamén as mulleres. No resto de loitas non existen datos que verifiquen a súa participación, pois máis ben acostumaba ser cousa de homes"

Xa preto da media noite,
dan encomenzo as peleas;
os mozos loitan cas mozas,
mediando as forzas que teñan
e n'andan en comprimentos
para botarse por terra.
¡Si as vírades que valentes
se amostran na loita as nenas!
¡Fanlle ós mozos cada mágoa
cas súas mans pequeneiras!
-Un xa caíu... foi un home...
¡Ela venceu, venceu ela!
¡Ben pola nena bonita!
Que viven as montañes!
¡Que viven, pois loitar saben!
-¡Si fixo trampa...! –el contesta
avergonzado- : foi trampa,
que si non, nin cen coma ela.
-¿Que trampa nin que morcegos...?
Vencinte...
-Non.
-Si
-¡Me venzas!
[...]

Tamén outra escritora, neste caso Emilia Pardo Bazán, inmortalizou a pegada da loita galega na súa obra, no seu caso no conto El Molino:

"Esta costumbre de la lucha, que ya va desapareciendo, subsiste aún en algunas comarcas galaicas [...]. Luchan todavía las mozas entre sí, y hasta desafían al mozo, degenerando entonces la batalla en deleitable juego".

Non cabe dúbida de que a loita tradicional galega é un patrimonio inmaterial da nosa cultura, e de que o labor que exerce Cambadela serve para dala a coñecer e impulsar a súa práctica, o que contribúe a evitar o seu esmorecemento.

GALIZA

UN POBO, UNHA SELECCIÓN

identidade aberta

Tomino
CONCELLO

NOS DEPORTES DO MAR

GALIZA SELECCIÓN!

NA FRONTE UNHA ESTRELA

UNHA PROPOSTA PARA AS SELECCIÓNNS GALEGAS DE DEPORTE BASE

**Román Sánchez
Besteiro (*)**

un espazo onde disputar o sentido común e construir espazos onde poidamos conxugar o amor polos nosos clubs e seleccións nacionais coas reivindicacións sociais. Houbo moitos exemplos na historia do deporte: no caso galego temos antifranquistas como os irmás da Lexía, as reivindicacións nacionais de Nacho ou a defensa da lingua e o antifascismo de Ana Peleteiro, os "nunca máis" nos Celta-Dépor e Dépor-Lugo e moitas máis reivindicacións que virán nun contexto onde na xuventude galega conviven a mocidade menos galeguizada e a que ten menos prexuízos de ser galegos de nación desde que o somos.

Tiven a sorte de ser capitán da selección galega de fútbol sala en categorías inferiores, e sempre pensei que era unha oportunidade única para fomentar o orgullo de sermos galegos, xente de distinta procedencia loitando xuntos por alcanzar vitorias que eran as cotas más altas ás que podías chegar naquel momento.

O mundo do deporte sempre foi un reflexo da sociedade, moita xente infravalora os deportistas e os siareiros como se fósemos alienados ou parvos, pero cada vez somos máis os que cremos no deporte como

Para conseguir tales obxectivos é necesario a implicación de toda a sociedade co deporte base. Non se trata só que as administracións cumpran con instalacións e dotacións económicas, senón da consideración e apoio do resto de entidades e veciños para conseguir uns éxitos que son de todos.

É por iso que se debería propor un plan integral de reforzamento do deporte base galego, onde poida haber instalacións óptimas para realizar os deportes, fomento nos colexios dos deportes minoritarios e galeguizar os combinados nacionais. Dentro desta dinámica, habería que traballar coas federacións dos distintos deportes para que houbera maior implicación por parte da sociedade coas seleccións galegas e dos propios deportistas.

Retroalimentando o sentimento de pertenza. Un símbolo que podería axudar a acadar este compromiso, sería que nas camisolas das seleccións galegas levaran unha estrela no peito. En moitas disciplinas, os campións do mundo levan unha estrela enriba do escudo, nós podémola levar porque somos un país de artistas e sería unha boa forma de unir a cultura e o deporte e de homenaxear a Curros e Rosalía.

"ai dos que levan na fronte unha estrela, ai dos que levan no bico un cantar"

* Coordinador da Federación de Peñas do C.D. Lugo

FUTBOL GAÉLICO

**Alexandre
Sanmartín (*)**

Unha pregunta común sobre a oficialidade da selección galega de fútbol gaélico e si existe algún tipo de conflitividade por xogar como Galiza e non como España. A resposta acostuma xerar sorpresa por parte da persoa receptora pero a realidade é que isto se ve con normalidade.

No fútbol gaélico non sorprende que xoguemos como Galiza ou que Bretaña xogue contra Francia nun Europeo. Tal vez sexa porque os deportes gaélicos continúan a ser amateurs (incluso na mais alta exixencia deportiva), ou pode ser porque neste deporte hai moito apegio á terra, ou simplemente porque o gañamos no campo.

O caso é que dende a oficialización da selección no 2012, apóis aquel partido en Narón organizado por Siareir@s Galeg@s e a Fundación Artabria, só podemos falar de cousas positivas. O fútbol gaélico conseguiu asentarse no noso país, Galiza promocionase no exterior, os e as xogadoras dispoñen de mais oportunidades para disputar xogos

internacionais, competimos a bo nivel e estamos a acadar grandes resultados.

Só somos un deporte minoritario, pero se nós obtemos cousas positivas, que non poderían acadar outros?

En trocas vemos como noutras disciplinas as deportistas carecen de oportunidades, e as que si, moitas teñen que emigrar. Outros deciden por nós, temos carencias nas instalacións deportivas e os cartos marchan masivamente para deportes mais comerciais como o caso do fútbol británico.

Obtendo soberanía en materia deportiva poderíamos xestionar nós os nosos recursos sen ataduras, decidir como mellorar as instalacións e centros de alto rendemento, apuntalar aqueles deportes nos que xa somos potencia, dotar de infraestruturas e recursos a aqueles outros que teñen potencial pero non disponen de axudas e tamén nos permitiría que as e os nosos deportistas poidan vestir as cores azul e branca nos torneos internacionais.

Agardemos que nós só sexamos a primeira de moitas e que pronto poidamos ver mais Irmundinhás competindo polo mundo adiante.

* Adestrador da selección masculina de Fútbol Gaélico

CHAN RODRÍGUEZ

GALIZA, UN POBO, UNHA SELECCIÓN

Sebastián 'Chano' Rodríguez Veloso acredita aos seus 64 anos unha dilatada traxectoria deportiva que o levou a participar en seis Xogos Paralímpicos, sendo os últimos deles a cita de Toquio, na que foi o atleta máis veterano da competición. Non obstante, o evento nipón pode non representar o último capítulo da súa carreira, pois Chano non renuncia a estar presente en París 2024, onde agarda seguir levando "o nome da Galiza, de Vigo e de Pontevedra".

Sendo de Cádiz, de onde vén a súa vinculación con Galiza?

O meu pai era traballador nunha empresa de estaleiros. Traballou sempre na mesma entidade e, os seus primeiros anos, pasounos en Sevilla, San Sebastián Xixón, Cádiz... Pero na década dos 70 o meu pai pasaba máis tempo na Galiza que en Cádiz, así que ao final acabou pedíndolle á empresa o traslado a Galiza e mudámonos toda a familia. Eramos unha moi numerosa, de 17 irmáns, dos que aínda vivimos once. A chegada a Galiza foi coma estar en casa, porque Cádiz e Galiza foron sempre moi mariñeiras, e o vínculo que xera o mar é ben grande.

Como se interesou polo mundo da natación?

O primeiro recordo que teño de neno é do mar, de nadar nel. Debía ter, como moito, tres anos. De súpeto, un familiar colleume en brazos e, sen previo aviso, tiroume a el. Soltoume e díxome: "Agora vén até onde estou eu". Como puiden, cheguei até onde estaba. Desde logo, non é un método pedagóxico, pero a min serviu para ter un vínculo moi importante co mar. Desde aquela, a auga sempre estivo moi presente na miña vida. Recordo tamén saír do colexió en Cádiz e, como daquela non había parques infantís, ir pasar todo o día á praia.

E tanto tempo despois, con 64 anos, aínda segue enganchado á auga. En Toquio participou nos seus sextos Xogos Paralímpicos. Onde atopa a motivación?

A miña situación é atípica. Víaxei a Toquio con, case, 65 anos. Pero desde que entrei no mundo do deporte adaptado descubrí que o deporte é como unha caixa de resonancia, tanto para a xente que ten problemas como para a que non. Agora vese moi normal que unha persoa en cadeira de rodas faga deporte, pero nos anos 90... non era así. Non

"Con tres anos un familiar colleume en brazos e, sen previo aviso, tiroume ao mar e díxome: 'Agora vén até onde estou eu'. Non é un método pedagóxico, pero a min serviu para ter un vínculo moi importante co mar"

había aparcadoiros especiais, e apenas che deixaban adestrar un par de días. Foi nese contexto onde atopei a miña primeira motivación para romper unha barreira. Ademais, neses anos iniciais compaxinei a piscina co baloncesto.

Como se decidiu pola natación?

A auga era o medio onde mellor me sentía. Ao quedar en cadeira de rodas tiven claro que nadar era o mellor para manter a miña masa muscular, aí decidimme. Aínda recordo a primeira vez que me metín na auga despois de perder a mobilidade... todo o mundo estaba expectante, pensando "este afoga". A verdade é que foi algo máxico: tirarme á piscina dende o poyete, afundirme e sentir esa sensación de ingrávez, xa que na piscina non había fondo e puiden volver a pórme en pé... Foi unha experiencia tremenda, na auga non estaba atado a unha cadeira, non había escaleiras, non había barreiras.

Tivo a sensación de que todo era posible?

O manterme neste nivel é, en parte, para que a xuventude vexa que con esforzo, gañas e constancia podes acadar os teus obxectivos, tendo sempre presente que todos temos capacidades moi diversas. Non creo na frase de "un logra sempre o que quiere". A min gústanme a música clásica e o piano, e por máis que estude non teño ese oído, ese don. As metas deben ser realistas, alcanzábeis.

Fala de que todos temos un don. Desde logo, o seu é a auga. Tendo 16 medallas olímpicas, vixou coa ilusión de antano a Toquio?

O feito de manterme na teima de chegar a máis xogos é un capricho que, afortunadamente, puiden culminar. A nivel internacional, e concretamente nuns Xogos Paralímpicos, fun o nadador de maior idade desde hai moitas décadas. É

un deporte moi físico, non é coma outras disciplinas coma o tiro, pero tamén existe unha parte xenética, por suposto. Así mesmo, teño que falar do equipo ao meu carón. A xente pensa que a natación é un deporte individual, pero non é así. Hai un adestrador, un fisioterapeuta, un psicólogo deportivo... eu son o que pon a cara na televisión, pero detrás de min, de cada medalla, hai moitísimas persoas.

Onde se gardan 16 metais. Ten o número a man dalgún arquitecto para que lle amplíe a estancia onde as garda?

Era boa, pero non (ri). Os metais téñoos nunha mesa no centro do salón da casa para que familiares e amigos poidan gozar deles. De todas formas, para min as medallas son só iso, metais. Cando acadan un maior valor é cando as levo a un colexio para que o alumnado as poida tocar, porque non é o mesmo tocar unha medalla olímpica que unha paralímpica. Primeiro, fisicamente, son más contundentes, no seu peso e na súa forma. Lonxe do que fan outros compañeiros, que as gardan en vitrinas, a min gústame que a xente as poida gozar. Desde que cheguei de Sidney 2000 coas primeiras medallas, hai agora 21 anos, páranme persoas pola rúa e agradécenme que, de nenos, llas amosara, porque iso motivounos para acadar os seus soños. Esa é a mellor sensación. As medallas son historia e están aí, pero sempre hai que mirar cara adiante.

Son moi poucos deportistas os que resaltan este aspecto...

Poder ser, pero é a única verdade. É como todo na vida, ti só nunca chegarás a ningures. Pero existen moitas persoas prepotentes... O ser humano é un ser social e necesitamos de apoio. Tamén cómpre destacar a función do plan ADO (Asociación de Deportes Olímpicos). Antes tiñas que costear ti mesmo até os traxes de baño, mais agora, se tes grandes resultados, podes dedicarte a adestrar e a estudar.

Como ve o futuro da natación adaptada na Galiza?

Na Galiza temos Jacobo Garrido, que é un coruñés de 18 anos que é unha auténtica besta, con unha potencia, unha forza e unha disciplina tremenda. Esperemos que a cabeza, por idade, non lle xogue unha mala pasada, pero non creo, véxoo moi centrado. Ademais, a natación é un deporte complexo, pois non todo o mundo ten a sorte de que os seus pais o poidan acercar todos os días á piscina e, aínda a pesar diso, cada vez saen deportistas máis novos.

E desde logo tampouco axuda a crear afección que non se visibilice demasiado nos medios de comunicación...

Exacto, só sae o fútbol, o deporte rei para ver no sofá. Teño familiares que están tollos polo fútbol. Parece mentira que sexan familia directa. Ademais, só falan da parte divertida, a de gañar premios, cartos... Nunca sae a parte complicada do deporte. Así claro que é normal que todos desexen ser Messi ou Cristiano Ronaldo, pero a vida non é así, estamos dando uns sinais sobre o deporte que non se corresponden coa realidade. Por outra banda, é más sinxelo botarlle aos rapaces un balón que levalos a unha piscina. Afortunadamente isto está mudando nas escolas grazas ás actividades extraescolares.

"O manterme neste nivel é, en parte, para que a xuventude vexa que con esforzo, ganas e constancia podes acadar os teus obxectivos, tendo sempre presente que todos temos capacidades moi diversas. Non creo na frase de 'un logra sempre o que quere'"

Tendo en conta todo isto que vén comentando, tiña algún referente no mundo do deporte, sexa ou non na natación? Aleksander Popov, quen era técnica pura e dura.

Outra curiosidade. Ten algunha teima antes de competir?

Gústame ter o gorro moi seco e que as gafas estean impolutas, pois o reflexo na auga, se non, chega a ser incómodo. Unha décima de segundo pode estragarche todo o traballo.

Quédalle algún soño por cumplir?

Sempre hai que ter soños. Cando me retire gustaríame transmitir as miñas experiencias, tanto as boas como as non tan boas, á mocidade, que representa o noso futuro. Se queremos que a xente teña referentes, temos que ser nós quen lles transmitan as cousas e lles contaren a historia.

E así evitarase que as novas xeracións endeusen os deportistas, como apuntaba con anterioridade, non?

É unha loita que teño cos rapaces que chegan novos. Agora un deportista fai un bo campionato e xa o comparan con Michael Phelps. Así o único que se logra é estragar unha persoa. Á xente non se lle poden transmitir eses valores. O que importa, sobre todo no deporte, son o traballo é a constancia, porque cada día as medallas custan máis. Aquí non hai truco.

FÚTBOL GAÉLICO: O MODELO A SEGUIR

Cando algúen dubide de que a Galiza, se lle desen a oportunidade, podería chegar a competir con éxito en calquera modalidade deportiva, débese aducir sempre o exemplo do fútbol gaélico, no que a selección galega leva xogando en pé de igualdade con Irlanda, Francia ou Arxentina desde hai xa máis dunha década.

A pesar de que existe un vello proverbio galego que di "no setembro, colleita e non sementes", nesta ocasión "refrán vello" non é "Evanxeo pequeno", pois nese mes do ano 2010, e máis concretamente na cidade da Coruña, plantouse o inzo do que medraría a primeira selección galega oficial e internacional.

Moi pouco antes, Wenceslao 'Wences' García atopábase pasando unhas vacacións na capital de Irlanda, Dublín, cando decidiu acudir a un espectáculo co que non estaba familiarizado: un partido de fútbol gaélico que se disputou nun escenario de excepción, Croke Park. Con capacidade para 60.000 persoas, fóra da vella Éire é máis coñecido polo dramático acontecemento que tivo lugar no seu interior no ano 1920, o 'Bloody Sunday' ou Domingo Sanguento, no que en plena Guerra de Independencia de Irlanda os británicos irromperon minutos antes de que comezase un encontro de gaélico ante 10.000 espectadores entre Tipperary e Dublín, ferindo 65 persoas e asasinando 14, sen distinguir entre homes, mulleres nenos ou mesmo os propios xogadores, entre os que morreu Michel Hogan, que hoxe dá nome a unha das bancadas de Croke Park.

Fascinado polo espectáculo ao que asistira, e como se dun predicador se tratase, tras comprobar que na Galiza non tiña implantación algunha, Wenceslao importou a boa nova do fútbol gaélico, dándoa a coñecer a través de carteis instalados en tabernas celtas e outros lugares estratégicos, así como, por suposto, da internet e das incipientes redes sociais, que alá polo 2010 xa eran más que populares.

O traballo consumou no nacemento do club Fillos de Breogán, que comezou os seus adestramentos xa no mes de outubro de 2010 e no que foron parte fundamental as achegas de tres xogadores irlandeses: Peter, Declan e Gerry.

"A selección galega de fútbol gaélico estreouse o 20 de xullo de 2012 no campo do Cadaval de Narón, apenas un par de anos despois da introdución do deporte no país. Naquel histórico partido, Galiza obtivo a vitoria ante Bretaña por 5-08 (23) a 3-08 (17)."

Tras superar todo tipo de obstáculos, incluídos os administrativos da Xunta de Feixoo, que puxo varios atrancos á hora da legalización da actividade nos seus primeiros pasos, en febreiro de 2011 disputaban o seu primeiro partido, un amigábel ante os Madrid Harps. Porque, si, por aquel entón no concxunto do Estado español só había equipos de gaélico na capital, en Marbella (Costa Gaels), Iruña (Naohm Fermín), Sevilla (Eiré Og), Valencia (Sant Vincent) e Barcelona (Gaels). Eses primeiros meses foron "moi complicados", como recoñece o voceiro do equipo, Martín Fernández, pois "ao non haber máis equipos galegos, tiñamos que realizar un gran esforzo persoal e económico, que implicaba adestrar todo o ano para disputar só catro partidos e viaxar até cidades moi afastadas onde nos enfrentabamos con xente, maioritariamente, irlandesa nativa, polo que os resultados non nos eran favorábeis". Afortunadamente, perseveraron e o deporte foi medrando na Galiza, incorporándose as mulleres xa en xuño de 2011 e nacendo a selección nacional en xullo de 2012.

QUE É O GAÉLICO?

Porén, antes de afondar na súa creación cabe facerse unha pregunta que aínda hai xente que non é quen de responder: "Que é o gaélico?". Pois é un deporte que se xoga en equipos de 15 xogadoras -no noso país son 11-, nun campo rectangular de céspede, con porterías en forma de H a ambos os lados e no que o obxectivo principal é anotar o maior número de puntos, marcando goles -3 puntos- ou lanzando o balón por enriba do traveseiro -1 punto-. Para conseguilos, os xogadores ou xogadoras avanzan polo campo levando o balón nas súas mans, pateándoo co pé e pasándoo -golpeando o balón coa man- entre compañeiros de equipo.

Desde fóra, e áinda que posúe características únicas como o 'solo' ou o 'crouch lift', resulta evidente que comparte características con outros deportes, e polo feito de xogarse coas mans e cos pés pode chegar a parecer unha mestura entre fútbol e rugby. Precisamente con esta última disciplina ten en común o coñecido como "terceiro tempo", que consiste nunha reunión entre os integrantes de ambos os equipos despois do partido para compartir risos e cervexas, con independencia do que acontecese dentro do terreo de xogo.

A SELECCIÓN GALEGA, OFICIAL E GAÑADORA

Pode que o campo do Cadaval de Narón non tivera nin a capacidade, nin o pasado ou, por que non dicilo, o 'glamour' de Croke Park, pero para Galiza ten unha relevancia histórica incontestábel, pois o 20 de xullo de 2012 alí se disputou o primeiro partido da selección galega de gaélico, obtendo unha vitoria ante Bretaña por 5-08 (23) a 3-08 (17). Alexandre Sanmartín, 'Jano', quen posteriormente se faría cargo da selección, viviu en primeira persoa aquel momento, e lembra o esforzo que fixo por materializalo o tridente conformado polos Fillos de Breogán, o colectivo Siareiros Galegos e a Fundación Artábriga, así como "a malleira que se meteron os bretóns, que apóas voar de Nantes a Porto tiveron que conducir varias horas até Narón".

Non tardaría en chegar o desquite, pois un ano despois, e no marco do escenario inigualábel do Festival Intercéltico de Lorient, Galiza xogaba o seu primeiro partido como visitante o 11 de agosto de 2013 no Stade de Kerolay, caendo derrotada por 3-12 (21) a 1-8 (11).

Xa en decembro do 2013, a Asociación Galega de Fútbol Gaélico tornaba no organismo regulador oficial do fútbol gaélico na Galicia, logo da súa aprobación oficial na Convención Europea dos Deportes Gaélicos, o cal a dotaba de carácter oficial internacional recoñecido polo máximo órgano mundial, a Gaelic Athletic Association (GAA). No entanto, e como explica o propio Jano, a oficialidade da selección galega "non é algo que outorgue un papel ou unha declaración solemne, senón que na Gaelic Athletic Association simplemente dan por feito que somos un país máis, con total naturalidade e sen estrañar a ningúen".

Iso confirmouse co convite para participar nos Xogos Mundiais de Abu Dhabi de 2015, apenas uns meses máis tarde do debut da selección galega feminina. No emirato o nivel dos combinados galegos foi excepcional, rematando os homes como subcampións tras caer ante Arxentina na prorroga da final por 0-4 (4) a 1-4 (7), mentres que as mulleres finalizaron terceiras apóas perder na semifinal ante Oriente Medio e logo imporse a Sudáfrica, confirmando así a evolución e a popularidade da disciplina.

"Nas tres edicións disputadas até o momento dos Xogos Mundiais, a selección galega masculina logrou un subcampionato e unha medalla de bronce, mentres

Ante o éxito do torneo, as seleccións galegas de gaélico repetiron nos Xogos Mundiais de 2016, esta vez disputados na Irlanda, onde Galiza volveu brillar cun terceiro posto masculino –campionato do torneo Plate incluído– e un quinto posto feminino, con triunfo no torneo Shield. Xa en 2017 chegou outro fito, coa retransmisión por parte da Televisión da Galiza (TVG) do primeiro partido de gaélico fóra de terras irlandesas, aperitivo do primeiro título galego, conseguido pola selección feminina nos Eurogames de Lorient en 2018, nos que a masculina concluíu na segunda posición.

Convertida xa en potencia por méritos propios, en 2019 produciuse o regreso a Irlanda para a terceira edición dos Xogos Mundiais, nos que os homes caeron pola mínima (16-14) nos oitavos de final ante Francia. Máis sorte tiveron as mulleres, pois alcanzaron a ronda de semifinais, na que perderon fonte ás estadounidenses de New York GAA, mais coa satisfacción de teren alcanzado o terceiro posto.

GALIZA UN POBO, UNHA SELECCIÓN

Galiza, como Pobo, creou a súa cultura e idioma. Asentou as súas tradicións e patrimonio. Construíu os seus símbolos e sinais de identidade, que se manifestaron no percorrer da súa historia, mais o centralismo que nos abafa impídenos amosarnos no deporte como País que somos.

No ano 2022 fanse 100 anos da xestación da primeira selección absoluta de fútbol da Galiza. Desde aquela pasou por diferentes etapas e flutuacións, recuperándose en 2005, mais sen ningún signo de continuidade e permanencia. No 2007 vaise formar a primeira selección feminina, aínda que hai máis de cinco anos que tanto esta como a masculina non disputan ningún partido amigábel, pois como é sabido temos prohibido participar en torneos ou competicións oficiais.

A selección feminina de balonmán disputou o último partido en 2019 e a masculina en 2018. Poren, as seleccións absolutas de baloncesto levan sen competir hai anos. O mesmo podemos dicir da selección de fútbol sala, que debutou no 2008 e non tivo continuidade. Noutras modalidades deportivas, as seleccións galegas nin sequera se formaron para competir amigabelmente. Vétase que os e as nosas deportistas representen Galiza nas competicións internacionais, mesmo naquelas modalidades nas que somos potencia mundial, como o triatlón, a vela ou o piragüismo.

Galiza conta cunha importante estrutura social ligada á actividade deportiva, así como cunha extensa rede deportiva, tanto federada como non federada. Son incontábeis os clubes, as escolas, agrupacións ou asociacións deportivas que proliferan por todo o País. No entanto, fúrtasenos o dereito a poder competir oficialmente e poder proxectar Galiza polo mundo adiante.

As seleccións nacionais deportivas representan todo un pobo, dánlle acougo a un sentimento colectivo, alimentan o sentir e o orgullo de pertenza a unha colectividade, a unha nación. Afianzan a identidade colectiva e contribúen á cohesión social, pois o deporte non só é fonte de saúde, tamén axuda a vertebrar a sociedade e tende lazos de amizade e solidariedade.

Como galegas e galegos padecemos, froito do sometemento que sufrimos, de falta de autoestima colectiva. Todo o que nos identifica e nos fai galegos e galegas prohíbese, ocúltase ou trátase como irrelevante. É dicir, subordínase ao de fóra, ao alleo. Esta é a razón polo que se nos nega undereito tan elemental como termos as nosas seleccións deportivas, que nos representen e visibilicen Galiza no exterior.

Vémonos nunha situación de orfandade e desamparo. O goberno do Estado impide o noso recoñecemento e o goberno da Xunta subordínase e móstrase cómodo e satisfeito con esta situación, pois nin sequera promove competicións amigábeis nin fomenta a creación de seleccións galegas.

Galiza no deporte, como noutros ámbitos, brilla con luz propia. Mais a súa dependencia deportiva eclipsa o seu historial e palmarés, e incita a unha percepción da realidade distorsionada na que estamos infravalorados como Pobo. Precisamos poder ser nós mesmos, cambiar o rumbo. Necesitamse mudanzas legislativas para o recoñecemento oficial das nosas seleccións e rematar coa nosa subordinación ás federacións españolas. Cómpre unha nova normativa para que Galiza dispoña de competencias plenas para poder organizar e competir, sen restricións, nas diferentes disciplinas deportivas.

Somos referentes mundiais en non poucos deportes. Contamos con deportistas e medallistas olímpicos/as, campións e campioas europeas e mundiais, e destacamos e somos competitivos, deportivamente falando, en numerosas disciplinas. O más natural e normal é que compitamos como galegos e galegas en todos os niveis e modalidades, como xa o estamos facendo no fútbol gaélico e, así, acontece con diferentes países como Gales, Escocia, Illas Feroe, Xibraltar, Nova Caledonia... que, sen ter tampouco Estado propio, compiten internacionalmente coas súas seleccións. Queremos amosarnos como nación, competir e vibrar coas nosas cores, entoar o noso himno, izar a nosa bandeira, cantar os nosos cánticos e animar os e as nosos deportistas e as nosas seleccións.

Poriso:

Reclamamos para Galiza o dereito a estar representada, como tal, en todas as disciplinas deportivas.

Reclamamos podermos conformar seleccións galegas en todos os deportes e termos o dereito a competir a nivel oficial e internacional.

Reclamamos que os nosos e as nosas deportistas podan competir baixo a bandeira galega e poder exhibila cando soben ao podio.

Reclamamos galeguizar o deporte e impulsar a igualdade de xénero.

Estas son as razóns que moven Vía Galega a promover este manifesto entre deportistas, adestradores, federacións, entidades deportivas, peñas e cidadanía en xeral.

Galiza, Xullo de 2021

PRIMEIROS/AS ASINANTES

FERNANDO VÁZQUEZ

Foi adestrador da selección galega.
Do Compostela, Deportivo e Celta, entre outros

ALEXANDRE SANMARTÍN COSTA

Adestrador da selección galega masculina de fútbol gaélico

PABLO DA SILVA ROCHA

Adestrador da selección galega feminina de fútbol gaélico

PILI NEIRA

Foi adestradora da selección galega feminina de fútbol

XULIA VAQUERO

Plusmarquista dos 5000 m. Noveno posto olímpico en 10.000m en Atlanta 96. Foi subcampiona europea de cross.

SERAFÍN CARBALLO CARBALLEIRA

Foi Subcampión do Estado Español de 1500m.

ANTÓN RUANOVA

Triatleta. Foi subcampión do Estado Español de triatlón

ALBA CUBA DÓRADO

Ex Subcampioa Estatal junior de decatlón en 2007

HUGO SÁNCHEZ FLORES

Foi xogador do Fútbol Sala (Prone, Santiago-Futsal e Burela) Mellor Deportista license do 2011

CRISTINA FERNÁNDEZ PIÑEIRO

Árbitra internacional de balonmán.
Primeira muller árbitra de balonmán en Europa

FIZ RODRÍGUEZ

Segundo adestrador da SD Compostela

PEDRO GÓMEZ VAL

Presidente do Club Xabaríns-volei de Lugo

ROMÁN SÁNCHEZ BESTEIRO

Coordinador da Federación de Peñas do C.D. Lugo

ÓSCAR MARTÍNEZ SOUTO

Árbitro de fútbol

ADOLFO SAINZ MAZA

Campión galego de decatlón

ADRIÁN CARREIRA PENALONGA

Atleta de decatlón

ISMAEL ROMERO SABORIDO

Remeiro do Clube de remo Cabo da Cruz da liga ACT

DANIEL VÁZQUEZ LABRADA

Remeiro do Clube de remo de Ares da liga ACT

BERNARDO MÁIZ BAR

Remeiro do Clube de remo de Ares da liga ACT

XURXO SOUTO

Impulsor das seleccións e de Siareirxs Galegos

CRISTINA LÓPEZ VILLAR

Profesora da Facultade de Ciencias do Deporte da UDC

MANUEL POLO

Licenciado en Educación Física e adestrador de atletismo

SEVERINO GÓMEZ NEIRA

Director técnico do Club A Cambadela

ANXO AMADO

Directivo do Santiago - Futsal

XAN RODIÑO

Presidente da A.C.D. de billarda Rias Baixas. Impulsor da Liga Nacional de Billarda

PESCANDO MEDALLAS

TERRA DE DEPORTES ACUÁTICOS

GALIZA, UN POBO, UNHA SELECCIÓN

A "costa verdecente" da que fala Pondal no himno galego é tan importante para o deporte do país que os maiores éxitos olímpicos da Galiza chegaron da man de disciplinas nas que o medio acuático, o mar e os ríos, cobran non menos protagonismo que os propios deportistas.

"O feito de vivir cara ao mar levou a que disciplinas como a vela, o remo ou o surf sexan das más populares do país, como demostran os datos do Instituto Galego de Estatística."

Galiza é o territorio do Estado con máis extensión de costa, cun total de 1.629 quilómetros cadrados, por diante mesmo das Illas Canarias ou as Baleares. Esta privilexiada situación non só condicionou o estilo de vida, a alimentación e mesmo a cultura e o folclore de boa parte da poboación galega, senón tamén o seu modo de practicar deporte.

O feito de vivir cara o mar levou a que disciplinas como a vela, o remo ou o surf sexan das más populares do país, como demostran os datos do Instituto Galego de Estatística (IGE). Deste modo, no 2020 o surf foi o quinto deporte con máis licenzas entre as mulleres -con 4.789, só por detrás do balonmán, a ximnasia, o baloncesto e o fútbol- e o oitavo entre os homes. Tamén varios miles de persoas practican a vela e o remo de forma federada, sumando en total máis de 4.000 licenzas femininas e masculinas en toda Galiza.

Mais non só de mar vive o home -e a muller-, pois os ríos son tamén parte fundamental da nosa idiosincrasia. E nese medio o deporte estrela é o piragüismo, que segundo apuntan desde a Federación Galega de Piragüismo (Fegapi) contou con 4.205 licenzas en total durante o pasado ano 2020.

Xa que logo, un tanto por cento nada desprezábel da poboación galega está vinculada directamente aos deportes acuáticos oficialmente, porcentaxe que se multiplica cada fin de semana por todos os recunchos do país coas escolas deportivas infantís das diferentes modalidades ou

coa xente que agarra a súa táboa de surf ou o seu caiac e bótase ao mar ou ao seu río máis próximo para gozar dun deporte en máxima comuñón co líquido elemento.

FÁBRICA DE CAMPIÓNS

O peso dos deportes acuáticos é tal que a Galiza non para de fabricar innumerábeis estrelas nas diferentes disciplinas que depararon -e deparan- constantes alegrías á afeción galega.

Xa en 1960, nos Xogos Olímpicos de Roma, os remeiros Franco Cobas González, Emilio Valentín García Bengoechea, Armando González González, José Luis Méndez García e Alberto Valtierra Martínez abriron a espita da presenza galega, que continuarían outros como Eugenio Jáudenes Agacino (en vela) ou os padexeiros Ángel Villar Varela e Pedro Cuesta García.

Porén, o primeiro éxito olímpico non chegaría até Montreal 76, cando o lucense Luís Gregorio Ramos Misioné volvے do Canadá cunha medalla de prata colgada do pescozo correspondente á categoría Caiac 1.000 metros K4, repetindo podio en Moscova 1980, onde obtivo a terceira praza en K2. Ademais, no certame soviético os remeiros José Manuel Bermúdez García e Jesús González Guisande obtiveron o prestixioso Diploma olímpico, que daquela se outorgaba a quien finalizaba entre as seis primeiras posicións e que a partir de 1981 se estendeu até os oito primeiros clasificados. Ambos repetirían logro nos Xogos dos Ánxoles de 1984, compartindo xesta con Enrique Míguez Gómez -quen

sumou Diploma en Canoa 1.000 metros C2 e unha medalla de bronce nos 500- e o propio Luís Gregorio Ramos Misioné, que seguía estando a un gran nivel.

Non obstante, a idade de ouro dos deportes acuáticos galegos comeza na década dos 90, e concretamente en Barcelona 92. Na Cidade Condal, dentro da amplísima representación de deportistas do país, brillaron con luz propia Miguel Ángel Álvarez Villar, Diploma Olímpico en remo Doble Scull M2x, e Alfredo Vázquez Jiménez, Diploma na clase Soling de vela, mesmo recoñecemento que obtiveron xa en Atlanta 1996 José Alfredo Bea -por dúas veces, nos 500 e os 1.000 metros Canoa C2-, Francisco Javier Hermida Freijomil -na clase Star de vela- e os padexeiros Jovino González Comesaña -Caiac 1.000 metros K4- e Ana María Penas Balchada, en Caiac 500 metros K4. Lamentabelmente, e a pesar de que Galiza volveu sumar un nutrido número de Diplomas olímpicos en Sidney 2000 -catro en total entre vela e piragüismo-, os metais non volverían até Atenas 2004, da man de David Cal, quen conquistou o ouro en Canoa 1.000 metros C1 e a prata nos 500 metros. Ademais, caeron outros seis diplomas olímpicos, incluído un de Teresa Portela, que vén de disputar os seus sextos Xogos en Toquio 2021.

En Pekín 2008 Cal continuou aumentando a súa lenda con outros dous metais, nesta ocasión senllas pratas, mentres que Fernando Echávarri e Antón Paz lograron a medalla de ouro na clase Tornado Open de Vela, mesmo éxito que o conseguido polo padexeiro Carlos Pérez Rial en Caiac 500 metros K2.

A colleita nos Xogos de Londres 2012 non foi peor que catro anos atrás, con David Cal sumando a súa derradeira medalla -de novo unha prata- e Támara Echegoyen e Sofía Toro facendo historia co seu ouro na Clase Elliot de vela, fazaña que emularían en Río 2016 o padexeiro Cristian Toro -único medallista galego na gran cita brasileira- e en Toquio 2020 Teresa Portela (prata), o equipo de Carlos Arévalo e Rodrigo Germade (prata) e o regatista Nico Rodríguez (bronce).

"A idade de ouro dos deportes acuáticos galegos comeza na década dos 90, e concretamente en Barcelona 92. Desde ese momento non pararon de chegar medallas olímpicas e outros éxitos internacionais en campionatos de Europa e do Mundo"

AS TRAÍÑAS, CULTURA MARIÑEIRA EN MOVEMENTO

Non son deporte olímpico –unicamente na véspera do comezo dos Xogos de Barcelona 92 protagonizaron unha exhibición no marco da denominada 'Olimpiada Cultural'-, pero o peso das traíñas no país galego é indubidábel.

Practicadas desde finais do século XIX na costa Cantábrica, as competicións en augas galegas están ben documentadas desde principios do XX, vivindo unha gran recuperación logo do pulo dos concellos democráticos xurdidos en localidades como Moaña despois da Transición.

Organizadas desde 2003 na Liga Galega de Traíñeiras (LGT), ademais de noutras probas como o Campionato Galego de Traíñas, nomes como Samartolameu, Tirán, Mecos, Perillo e Cabo da Cruz están tan estreitamente ligadas ás súas localidades de orixe que forman parte intrínseca da cultura e do espírito local.

GAIZA

UN POBO, UNHA SELECCIÓN

www.viagalega.gal

colabora:

Deputación
DA CORUÑA

